

*Живот и дело
српских научника*

Српска академија наука и уметности

*Живой и дело
срїских научника*

SERBIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS

BIOGRAPHIES AND BIBLIOGRAPHIES

Volume XVII

II SECTION

COMMITTEE FOR RESEARCH INTO THE LIVES AND WORKS
OF THE SCIENTISTS IN SERBIA AND SCIENTISTS OF SERBIAN ORIGIN

Book 17

*Lives and Works
of the Serbian Scientists*

E d i t o r

Academician

VLADAN D. DJORDJEVIĆ

BELGRADE

2020

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

БИОГРАФИЈЕ И БИБЛИОГРАФИЈЕ

Књига XVII

II ОДЕЉЕЊЕ

ОДБОР ЗА ПРОУЧАВАЊЕ ЖИВОТА И РАДА НАУЧНИКА У СРБИЈИ
И НАУЧНИКА СРПСКОГ ПОРЕКЛА

Књига 17

*Живот и дело
српских научника*

У р е д н и к

академик

ВЛАДАН Д. ЂОРЂЕВИЋ

БЕОГРАД
2020

Примљено на VI скупу Одељења хемијских и биолошких наука од 15. јуна 2018. године,
на основу реферата Живорада Чековића, Антонија Ђорђевића, Радоја Чоловића, Владана
Ђорђевића, Јова Јарића и Илије Савића

Издаје *Српска академија наука и уметности*
Покретач пок. академик *Милоје Р. Сарић*

Превод на енглески
Весна Хил
Јелена Миширић

Лектор и коректор
Весна Шудић

Технички уредник
Никола Сивановић

Ликовно решење корица
Милош Пејковић

Тираж: 500 примерака

Штампа
Планета ѝрини

ПРЕДГОВОР

Одбор за проучавање живота и рада српских научника и научника српског порекла, којег је Српска академија наука и уметности основала 1992. год., већ дуже време издаје едицију под називом: Живот и дело српских научника (прва књига је изашла 1996. год.). До сада је изашло 16 књига Едиције, у којима су обрађени живот и рад око 200 научника из области природно-математичких, медицинских и техничких наука, који су резултатима свога рада значајно задужили нашу науку, и тиме у њој, а такође и у нашој свеукупној култури, оставили дубок траг вредан трајног помена. Поред тога, Одбор је издао и два посебна издања Едиције (после 10. књиге и после 15. књиге) која су садржала само сажетке на енглеском језику о животу и раду до тада обрађених научника, заједно са њиховим портретима. Ова издања Едиције садржала су такође и низ корисних додатака у којима су научници били разврстани по години рођења, области рада, и сл., а такође су били наведени и основни подаци о ауторима који су о њима писали.

Пред очима читалаца се сада налази 17. књига Едиције, са биографијама нових 12 научника. Међу њима преовлађују лекари. Има их пет: Милан Јовановић Морски, Јован Данић, Симо Милошевић, Живојин Бумбаширевић и Саво Перовић. Следе два физико-хемичара (Драгољуб Јовановић и Иван Драганић), два инжењера (Добривоје Божић и Мирко Милић), и по један математичар (Милева Првановић), физичар (Марко Вукобрат Јарић) и метеоролог (Владимир Јакшић).

И овога пута имам пријатну дужност да се захвалим свим активним члановима Одбора на труду који су уложили у одабиру компетентних аутора и рецензената, као и на низу корисних примедби и сугестија које су имали, да би ова књига задржала квалитет претходних. Посебну захвалност дугујем секретарици Одбора г-ђи Вери Батини на преданости и посвећености важном послу којим се Одбор бави. Захваљујем се такође техничком особљу Академије и особљу издавачког предузећа *Планетиа ѝринџи*.

Београд,
фебруара 2020. год.

Главни уредник
академик Владан Д. Ђорђевић

PREFACE

The SASA Board for the Study of Life and Work of Serbian Scientists and Scientists of Serbian Descent, which the Serbian Academy of Sciences and Arts established in 1992, has been publishing a book series titled *Life and Work of Serbian Scientists* (its first volume came out in 1996). So far, 16 volumes of the series have been published, wherein the lives and careers of about 200 scientists, who pursued their careers in the area of natural and mathematical sciences, medical sciences and technical sciences, were depicted, and to whom, owing to their great achievements, Serbian science is greatly indebted, and who thus left a deep mark on our culture in general, worthy of remembrance. In addition, the Board published two special editions of the series (which came out after Volume 10 and Volume 15) that solely included the summaries in English on the lives and careers of the scientists that were depicted in the series up to that moment, and also included their portraits. These editions of the series also contained a number of very useful supplements wherein scientists were classified according to the year of birth, field of study etc., and they also provided some basic information on the authors who wrote about them.

Currently Volume 17 in the series has come out, containing the biographies of 12 new scientists. The majority of them are physicians. There are five of them: Milan Jovanović Morski, Jovan Danić, Simo Milošević, Živojin Bumbaširević and Savo Perović. There are also two physico-chemists (Dragoljub Jovanović and Ivan Draganić), two engineers (Dobrivoje Božić and Mirko Milić), and one mathematician (Mileva Prvanović), one physicist (Marko Vukobrat Jarić) and one meteorologist (Vladimir Jakšić).

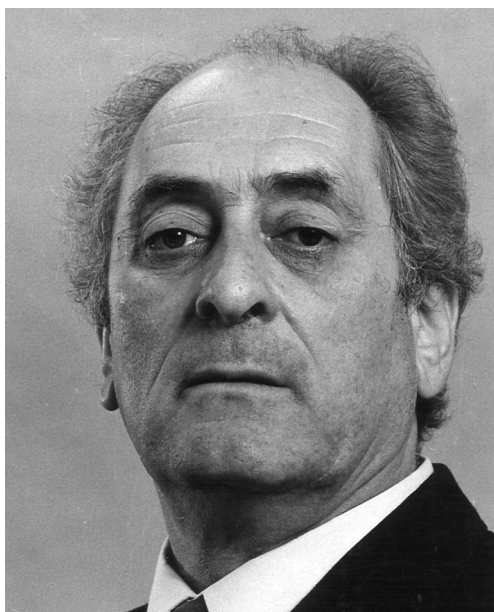
Once again, it is my pleasant duty to thank all active members of the Board for the efforts they devoted to select competent authors and peer-reviewers, as well as for a number of their very useful remarks and suggestions, so that this volume would reach the standards set by the previous ones. I would like to extend special thanks to Ms Vera Batina, secretary of the Board, for her commitment and dedication to this important work of the Board. A special thanks goes to the SASA staff and the staff of the publishing house *Planeta Print*.

Belgrade,
February 2020

Editor-in-Chief
Academician Vladan D. Đorđević

ЖИВОЈИН БУМБАШИРЕВИЋ
(1920–2008)

Радоје Чоловић
Александар Лешић

О ПОРОДИЦИ БУМБАШИРЕВИЋ

Живојин Бумбаширевић потиче из породице Стојановић (Бумбаширевић) из Мачката код Ужица. Његов деда Сава био је угледан и поштован домаћин. Отац Војислав, рођен 1874. године, најпре је у Ужицу завршио основну школу и три разреда гимназије, а потом се по очевој жељи определио за тада врло престижно официрско занимање, те је ступио у Пешадијску официрску школу, када је променио презиме у Бумбаширевић. По природи интеллигентан и амбициозан, а по васпитању одговоран, вредно је учио и брзо напредовао у служби. За пешадијског потпоручника унапређен је 1901, а у чин поручника 1905. године.

У балканске ратове ступио је најпре као ађутант команданта пука а затим је служио у елитним јединицама српске војске, *XII пуку Цар Лазар*, *XI пуку Карађорђе*, *VII пешадијском пуку Пресјолонаследника Александра* и *XIV пешадијском пуку*, једно време заступајући команданта IV батаљона. Године 1912. унапређен је у чин капетана I класе а у чин мајора 1913. године.

Од почетка Великог (Првог светског) рата до марта 1917. године, био је командир Првог батаљона *XIX пешадијског пука Шумадијске дивизије* (1300 каплара), а до марта 1920. године командир *Првог батаљона X пешадијског пука*. У чин потпуковника унапређен је 1916. године.

Био је омиљен од својих сабораца. Они су га поштовали и ценили његову храброст и умеће да им поврати пољуљани морал, да их охрабри и покрене у акције. У његовој биографији било је много догађаја о којима се приповедало.

Тако је нпр. током предаје старих српских и пријема нових, француских пушака на Крфу 1916. године Војислав одржао говор у коме је између осталог рекао и ово: „По самом географском положају, српски народ је, од своја доласка на Балканско полуострво, сјасавао Европу од исто-

манске најезде, а Азију и Африку од германске најезде. Германска најезда исперала нас је из наше земље... Добро знајте колико вам је славе донела ова љушка! По њој вас је ујознао цели свет. Уздила вас је високо и донела вам бесмртну славу“. Затим је узео француску пушку и дајући је првом војнику рекао: „Дај, јуначе, њу сџару љушку која је све нејријашеље љољукла, а ево њи љушка којом ћеш ослободити своју оџаџдину, своје миле и граје и све које нејријашељ љороби. У рукама Мандушића Вука свака љушка диће убојити. Јунаци, са срећом и новим оружјем, најред у љоробљену оџаџдину. У Србију морамо ићи ља макар сџиџао само један од нас“. Ратници су се тешка срца растајали са старим пушкама. Многи су их љубили, прислањали на груди и невољно и полако спуштали на гомилу, не успевајући да задрже сузе.

Војислав је био одважан, храбар и способан официр. Рањаван је два пута, октобра 1915. и августа 1918. године. Био је образован, говорио је француски и немачки језик. За храброст и ратне заслуге добио је Орден Карађорђевог звезде са мачевима IV реда, Златну медаљу за храброст Милош Обилић и Орден Белог орла V реда.

У послератном периоду, до 1922. године био је командант Панчевачког војног округа, до краја 1927. Сремскомитровачког (1923. године унапређен је у чин пуковника), до 25. маја 1929. Призренског, до фебруара 1933. Варајдинског, а до краја октобра 1937. године Карловачког војног округа, када је пензионисан.

За ревносну послератну службу одликован је са три Ордена Белог орла, Медаљом за војничке врлине, Орденом југословенске круне V реда, Орденом југословенске круне III реда, Орденом Светог Саве V реда и Орденом Светог Саве III реда.

Сл. 1. а. Војислав Бумбаширевић са одликовањима и б. Војислав Бумбаширевић са породицом

Добрио је и три страна одликовања, Руски Орден Светог Станислава са мачевима III реда, Француски Ратни крст са палмом и Италијанску Сребрну медаљу.

БИОГРАФИЈА

Живојин Бумбаширевић је рођен 26. јула 1920. године у Крушевцу, као треће дете од оца Војислава и мајке Даринке рођ. Михајловић. Због очевог официрског занимања, често се селио па је школу похађао у Панчеву, Сремској Митровици, Призрену, Вараждину и Карловцу, у коме је 1938. године матурирао. У јесен те године уписао се на Медицински факултет у Београду. Студије је због рата прекинуо 1941. године. Све време рата радио је као медицинар, лекарски помоћник у Општој државној болници у Београду, где је са колегама Рајком Рувидићем и Предрагом Клисићем стицао прва практична искуства из медицине. Студије медицине је наставио са поновним почетком наставе на Медицинском факултету у Београду, на коме је дипломирао 1948. године.

Др Живојин Бумбаширевић оженио се др Станиславом Недељковић, ћерком др Јеврема Недељковића, швајцарског ђака, интернисте, пулмолога, професора а касније и декана Медицинског факултета у Београду,

Сл. 2. а. Живојин Бумбаширевић као млади лекар и б. Живојин Бумбаширевић са породицом

која је касније специјализирала неуропсихијатрију. Њена сестра Владислава била је лекар, педијатар, кардиолог и професор Медицинског факултета. Два Живојинова сина су такође наставили породичну традицију. Старији, Владимир, је професор хистологије и ембриологије на Медицинском факултету у Београду, редовни члан Српске академије наука и уметности (САНУ) и ректор Универзитета у Београду, а млађи, Марко, је ортопед, редовни професор ортопедске хирургије и трауматологије и дописни члан САНУ. Њихове супруге су лекари и редовни професори Медицинског факултета. Син Владимиров је специјалиста урологије, а Марков студент медицине. Тако је цела породица била и остала лекарска.

После завршеног клиничког стажа у Београду, тзв. „административном расподелом лекара“, заједно са докторима Бранком Радуловићем, Ђорђем Милошевићем, Предрагом Клисићем и Цветком Ракићем, др Живојин Бумбаширевић је распоређен на Клинику за ортопедску хирургију и трауматологију, на којој је 1950. године почео специјализацију из ортопедске хирургије и трауматологије. Ортопедска клиника се и тада налазила у истој, старој згради у којој се и данас налази (зграду је изградио др Никола Крстић, наш први ортопед, који је 1919. године основао прво Хируршко-ортопедско одељење у Србији у оквиру тадашњег Хируршког одељења Опште државне болнице а које се затим заједно са Хируршко-уролошким одељењем, којим је руководио др Леон Коен, издвојило у посебну бараку).

Те 1950. године клиника је имала 120 постеља и свега 4 лекара, општа хирурга, који су се бавили хирургијом локомоторног апарата и кичменог стуба. У то време лекара специјалиста ортопеда-трауматолога код нас није било. Поменути млади лекари су, заједно са приученим болничарима (медицинских сестара није било), обављали целокупни посао под руководством професора Светислава Стојановића, који је по образовању био општи хирург који се бавио ортопедијом и трауматологијом (слика 3).

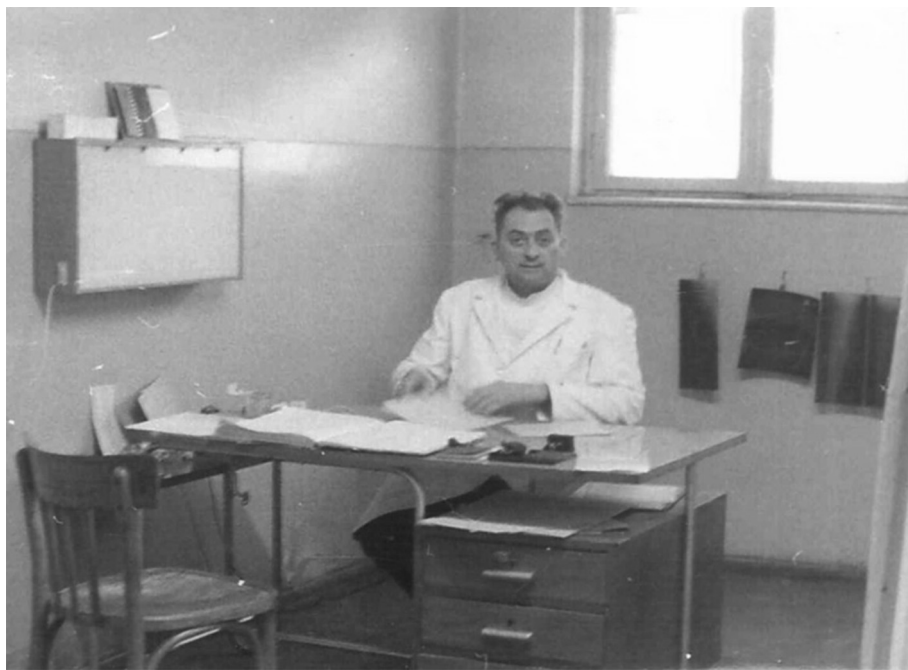
Та група од пет младих лекара били су први лекари који су почели специјализацију из ортопедске хирургије и трауматологије код нас. Они су још током специјализације морали да обављају огроман посао збрињавања ортопедских и трауматизованих болесника. Било је то и време кад је туберкулоза имала скоро епидемијске размере, па је и болесника са туберкулозом коштано-зглобног система било много. Такође, било је и много болесника са акутним и хроничним бактеријским инфекцијама овог система. Осим свакодневне службе у амбуланти, на одељењима и у операционој сали, ови млади лекари били су и сарадници консултанци у Болници за коштано-зглобну туберкулозу у Сремској Каменици коју је подигла велика британска добротворка још из времена Првог светског рата, др Кетрин Макфејл. Она је ову болницу водила до 1947. године, када је отишла за Велику Британију и од тада је бригу и надзор над болницом

Сл. 3. Особље Клинике за ортопедију и трауматологију са професором Светиславом Стојановићем. Ж. Бумбаширевић крајње десно

Сл. 4. Живојин Бумбаширевић у операционој сали

Сл. 5. Живојин Бумбаширевић у амбуланти Клинике

преузео професор Светислав Стојановић са сарадницима, међу којима је био и млади др Живојин Бумбаширевић.

Специјалистички испит из ортопедске хирургије и трауматологије доктор Бумбаширевић је положио 1955. године са одличним успехом.

КАРИЈЕРА ОРТОПЕДСКО-ТРАУМАТОЛОШКОГ ХИРУРГА

За начелника једног клиничког одељења Ортопедске клинике постављен је већ следеће 1956. године, што је остао до краја радног века.

Од 1961. до 1971, био је помоћник директора, а наредних десет година (1971–1980) био је директор Клинике. Пензионисан је 1985. године.

И по одласку у пензију, обављао је консултантске амбулантне прегледе, нарочито тешких и нејасних болесника. Залагао се за укључивање пензионисаних професора у рад амбулантно-поликлиничке службе Клиничког центра и за формирање консултативних комисија.

Тако је своју целу професионалну каријеру, професор Бумбаширевић провео на Ортопедској клиници Медицинског факултета у Београду.

СТРУЧНА УСАВРШАВАЊА У ИНОСТРАНСТВУ

Још као основац и гимназијалац, Живојин Бумбаширевић је добро овладао француским језиком, па се на усавршавање из ортопедије и трауматологије усмерио на француску ортопедско-трауматолошку школу, те је више пута боравио на усавршавању у ортопедским и трауматолошким центрима у Паризу и Бордоу. Зато се с правом може сматрати не само ђаком српске већ и француске ортопедско-трауматолошке школе.

Везе, како са француском медицином тако и француским народом и државом, одржавао је током целог живота, између осталог и као дугогодишњи активни члан управе Друштва Француска–Југославија, које се бавило културном сарадњом између две земље.

Учествовао је на бројним домаћим и међународним конгресима из ортопедије и трауматологије, на којима је представљао резултате Клинике за ортопедску хирургију и трауматологију. Одржао је и више предавања по позиву на међународним и националним конгресима и симпозијумима. Често је председавао конгресним сесијама, као нпр. на конгресима међународне ортопедско-трауматолошке асоцијације (SICOT), у Рио де Жанеиру 1981. и Лондону 1984. године, Медицинске академије у Риму 1988, на последипломском курсу у Милану, на конгресима у Печују, Будимпешти, Зиновицу, Берлину, Ајзенаху и др.

НАСТАВНИЧКА КАРИЈЕРА

Др Бумбаширевић је водио вежбе студентима медицине још током специјализације, па је за асистента на Катедри за хирургију, за област ортопедске хирургије и трауматологије изабран 1952. године. Након одбране хабилитационог рада на тему „*Плеуроуулмонарна и остеоартикуларна туберкулоза код деце и одраслих*“ 1959. године изабран је у звање доцента. У звање ванредног професора изабран је 1969. године. Докторску дисертацију под насловом „*Вредности радиографије у дијагнози хемофилне артропатије*“ одбранио је 1975, а 1976. године био је изабран у звање редовног професора ортопедске хирургије, и трауматологије на Медицинском факултету у Београду. Од 1980. до 1985. године био је шеф Катедре за последипломске студије из ортопедије и трауматологије.

Поред наставе на Медицинском факултету, више година је водио практичну наставу из хирургије на Стоматолошком факултету у Београду, а од 1970. године држао је и предавања и испитивао студенте из хирургије на том факултету.

Професор Бумбаширевић је, поред наставе студентима, држао наставу и лекарима на специјализацији из ортопедије и трауматологије.

Од 1964. најпре је био члан, а од 1969. и председник Комисије за полагање специјалистичког испита из ортопедске хирургије и трауматологије. Поред тога, био је члан комисија за полагање овог испита и на медицинским факултетима у Новом Саду и Нишу, а од 1967. до 1986. године и на Војномедицинској академији.

МЕНТОРСТВА МАГИСТАРСКИХ И ДОКТОРСКИХ ТЕЗА

Живојин Бумбаширевић је био ментор 29 докторских и магистарских теза и члан комисија за оцену и одбрану 59 завршених магистарских и докторских теза, не само на Медицинском факултету у Београду већ и на медицинским факултетима у Новом Саду, Нишу и Скопљу, као и на Војномедицинској академији у Београду.

ЧЛАНСТВА У ПРОФЕСИОНАЛНИМ УДРУЖЕЊИМА

Академик Бумбаширевић је био члан Српског лекарског друштва од 1950. године, Хируршке секције СЛД од 1951. године, члан и један од чланова Управног одбора Секције за саобраћајни трауматизам од 1957, Секције за ортопедску хирургију и трауматологију СЛД од 1958. чији је председник био. Редовни члан Медицинске академије СЛД постао је 1976. године, тј. при њеном оснивању.

Био је члан Удружења ортопеда и трауматолога Југославије (ЈУОТ) од 1954. године и члан Удружења хирурга Југославије од 1968. године.

Професор Бумбаширевић је био члан неколико страних и међународних удружења, и то, од 1956. године члан Удружења ортопедских и трауматолошких хирурга Аустрије, од 1958. члан *Société Française de Chirurgie Orthopédique et Traumatologique* (SOFOT), а исте године и члан тог удружења Италије (SIOT), од 1960. члан Удружења хирурга Француске, од 1965. члан *Société Internationale de Chirurgie Orthopédique et de Traumatologie* (SICOT), у коме је био национални делегат и члан Интернационалног комитета од 1975. до 1985. године. Од 1971. био је члан Интернационалног удружења хирурга, од 1974. члан Комисије Балканске медицинске уније за ургентну медицину, ортопедску хирургију и трауматологију и члан Извршног комитета Одељења хирургије Балканске медицинске уније. Године 1975. постао је члан Удружења ортопедских хирурга и трауматолога земаља Медитерана и Блиског истока и национални

Сл. 6. Живојин Бумбаширевић на конгресу ортопеда

делегат при комитету тог удружења од 1975. до 1982. године. Од 1977. године био је члан Интернационалног хируршког колеџа. Од 1987. године био је члан Интернационалног биографског центра. Године 1988. изабран је за члана Римске медицинске академије (*Academia medica di Roma*). На 19. светском конгресу SICOT-а у Сеулу поново је именован за националног делегата 1993. године.

Поред тога, био је биран за почасног члана у више домаћих и страних удружења.

За почасног члана Удружења ортопеда и трауматолога Југославије (ЈУОТ) изабран је 1986. и за почасног члана Савеза лекарских друштава Југославије 1990. године.

Године 1982. изабран је за почасног члана Ортопедског удружења Француске (SOFOT), 1983. за почасног члана Удружења трауматолога Мађарске, 1984. Удружења ортопедских и трауматолошких хирурга Италије, 1985. постао је почасни члан Ортопедског удружења Мађарске и Ортопедског удружења Чехословачке, а 1990. постао је и 18. почасни члан SICOT-а од његовог оснивања 1929. године.

Сл. 7. Професори Бранко Радуловић и Живојин Бумбаширевић промовишу књигу „Ортопедија у питањима и одговорима“ др Здеслава Милинковића и сар.

ЧЛАНСТВО У УРЕЂИВАЧКИМ ОДБОРИМА – ЧАСОПИСИМА

Живојин Бумбаширевић је био дугогодишњи члан уредништава Српској архива за целокујно лекарсџво, *Acta Ortopedica Jugoslavica*, *Acta Biologiae et Medicinae Experimentalis*. Од 1978. био је члан Уређивачког одбора часописа *Revue de Chirurgie Orthopédique et Réparatrice de l'appareil Moteur* (Masson Paris), спољни члан уредништва часописа *Beitrage zur Orthopedie und Traumatologie*, затим члан уредништва часописа *Orthopedia i Traumatologia* (Harkov), часописа који је имао савезни значај СССР-а, а који је од 1993. године постао часопис државе Украјине.

ИЗБОР У СРПСКУ АКАДЕМИЈУ НАУКА И УМЕТНОСТИ (САНУ)

За дописног члана САНУ изабран је 1983. године, а 1994. изабран је за редовног члана. Био је веома активан у раду САНУ. Био је активан у раду Одбора САНУ за српски језик, члан и председник Међудодељењског

одбора за језик и медицинску терминологију, Одбора за питања Копео-ника, Одбора Одељења медицинских наука за праћење развоја медицин-ских наука у Србији, оснивач и председник одељењског Одбора САНУ за трауматологију у ванредним условима и члан Међуакадемијског Одбора за трауматологију у ванредним стањима СФРЈ.

НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКИ ПРОЈЕКТИ

Академик Бумбаширевић је био руководилац 3 научноистраживач-ка пројекта које је финансирала СИЗ науке Републике Србије: 1. „*Елек-тродиагностичке методе објективизације и евалуације лезија неурому-скулаторној и циркулаторној система код болесника са дегенеративним променама лумбосакралној дела кичменог стуба*“ (1973–1975), 2. „*Могућ-ности ране дијагнозе саркома коштаног-зглобног система*“ (1976–1980) и 3. „*Експерименталне студије трауматизма коштаног-зглобног система*“ (1981–1985), као и два пројекта за научна истраживања САНУ: 1. „*Елек-тросимулација рана коштаног-зглобног система*“ (1986–1990) и 2. „*Експерименталне студије у ортопедској хирур-гији*“ (1991–2008). Поред тога, од 1986. до 1990. руководио је пројектом „*Превенција саобраћајног трауматизма и организација трауматолошке службе на територији града Београда*“, који је финансирао Фонд науке града Београда.

Био је и члан Стручног савета пројекта „*Рехабилитација пешко хендикепираних особа путем активних помагала*“ при Институту „Ми-хаило Пупин“ у Београду.

НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКИ РАД

Професор Бумбаширевић се бавио истраживањима кошта-но-зглобне трауме, коштано-зглобне туберкулозе, базираним на резулта-тима лечења више од 1.000 болесника, хемофиличном артропатијом, где је извршио радиографске студије на преко 400 хемофиличара, раном дијагностиком и лечењем коштано-зглобних тумора, заснованој на ана-лизи више од 900 лечених болесника, од којих 286 са примарним тумори-ма, чији су резултати цитирани у *Campbell's Operative Orthopedics, Surgical Techniques*, – bone, стр. 1368. Много је истраживао трауматизам кичменог стуба и рехабилитацију параплегичних болесника, укључујући и примену егзоскелета, на чему је сарађивао са познатим кибернетичарем, академи-ком Миомиром Вукобратовићем и стручњацима Института „Михаило

Пупин“ и Електротехничког факултета у Београду. Значајна су и његова истраживања патолошке основе лумбалног бола. Често је указивао на растући саобраћајни трауматизам, коме је посветио део, не само научног већ и друштвеног рада усмереног на превенцију, организацију брзог и правилног збрињавања и транспорта до квалификованих установа. Ба-вио се и истраживањем спортских повреда.

ПУБЛИЦИСТИЧКИ РАД

Академик Бумбаширевић је написао поглавља „Хируришка обољења кошћију и зглобова“ и „Хирургија карлице и доњих екстремитета“ у уџбенику Хирургија, чији су уредници били С. Петковић и С. Букуров у издању „Медицинске књиге“ Београд–Загреб, (1973. и 1980). У монографији *Diabetes mellitus*, (ур. Д. Ђурић) написао је поглавље „Промене кошћано-зглобној сисћема у дијабетичара“ у издању „Свјетлост“, Сарајево (1982). Публиковао је преко 179 стручних и научних радова и одржао многобројна предавања у секцијама и подружницама Српског лекарског друштва.

ЦИТИРАНОСТ

Његови радови цитирани су и у водећем ортопедском уџбенику *Campbell's Operative Orthopedics-Surgical Techniques – bone*. Библиографски подаци цитирани су у *Ошћој енциклопедији Јуославије* (Лексикографски завод ЈАЗУ, Загреб, 1981), *Енциклопедији „Просвета“* (Београд, 1984), *Who is who in Europe-Science* (Vol. 1, Longmann, London 1984), *Ко је ко у Србији* (Београд, 1991, 1995).

ОРГАНИЗАЦИЈА СТРУЧНИХ СКУПОВА И КОНГРЕСА

Професор Бумбаширевић је био члан или председник више организационих одбора великих стручних и научних скупова. Поменућемо највеће: 1986. године био је члан организационог одбора *XIX Балканске медицинске недеље*, 1986. организовао је научни скуп САНУ „80 година орћоједске хирургије и трауматологије у Србији“, 1987. научни скуп у САНУ „Перспективе развоја орћоједске хирургије“, 1988. светски конгрес ортопедских хирурга и трауматолога, тзв. „East and West Combined meeting“ у Београду, 1989. научни скуп АМН СЛД „Малини кошћани йу-

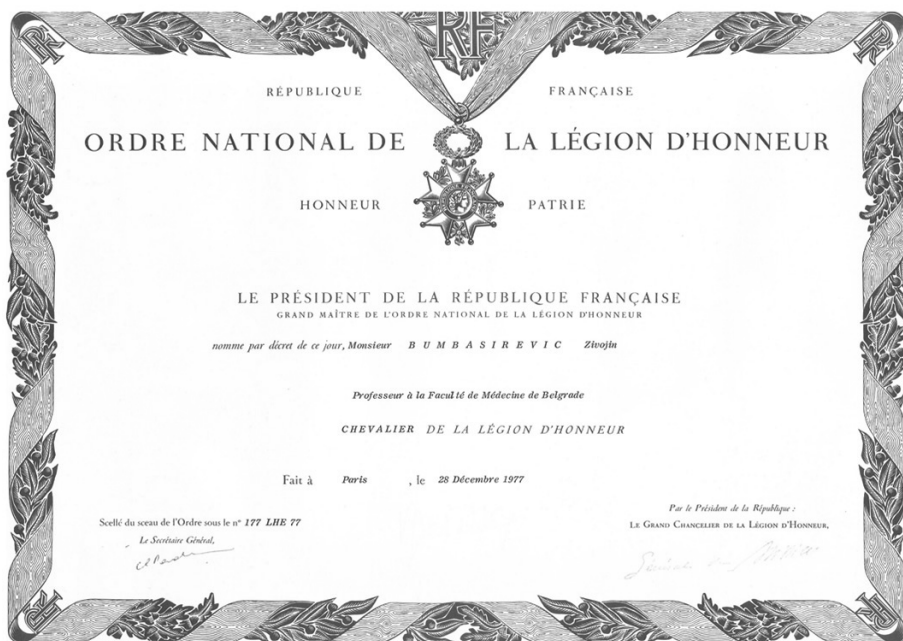
мори“, а био је и члан организационог одбора Интеракадемијског састанка „Трауматологија у ванредним условима“ у Словен Градецу. Поводом 200 година Француске револуције у Београду је организовао стручни састанак ортопедских хирурга Србије и Француске.

ПРИЗНАЊА, НАГРАДЕ И ОДЛИКОВАЊА

За свој рад академик Бумбаширевић је добио бројна признања од СЛД, укључујући и Повељу, дипломе медицинских факултета у Београду, Загребу и Нишу, а у знак признања за рад у последипломској настави, Диплому Сребрно и Златно дрво ЈУОТ-а, Диплому ЈУОТ-а за изванредну организацију светског конгреса, Диплому Савеза лекарских друштава Југославије, Диплому града Београда, Диплому СИКОТ-а за допринос развоју ортопедске хирургије и трауматологије и Диплому почасног члана СИКОТ-а. Носилац је медаље Универзитета у Брну (Universitas

Сл. 8. Сертификат о пријему Ж. Бумбаширевића у Француско друштво ортопедске и трауматолошке хирургије

Сл. 9. Бумбаширевићев Орден витеза легије части Француске

Сл. 10. Диплома почасног члана Међународног друштва ортопедске и трауматолошке хирургије

Purkiniana) и медаље Приорова, коју му је доделио Централни институт за ортопедију и трауматологију СССР, медаље и дипломе Медицинске академије у Риму и др.

Добитник је Ордена заслуга за народ са сребрним зрацима (1973), Ордена рада са златним венцем (1991) и Седмојулске награде (1991). Витез великог крста Ордена Белог орла постао је 2007. године. Председник Француске доделио му је Орден витеза легије части (*Ordre National de la légion d'Honneur*) 1977. године.

Био је члан Крунског савета од његовог поновног оснивања.

Сва ова признања додељена су му искључиво за стручни, научни, педагошки и друштвени рад, јер никада није био члан ни Комунистичке, нити било које друге странке, већ је цео живот био грађанског демократског опредељења.

ДРУШТВЕНИ РАД

Академик Бумбаширевић је био активан у стручним и у друштвеним организацијама.

На Медицинском факултету у Београду био је члан Савета и више факултетских већа, затим члан и председник разних факултетских комисија. Више година је био председник Одбора пензионисаних универзитетских професора Медицинског факултета и председник Терминолошког семинара Медицинског факултета.

Од Етичког комитета СЛД изабран је за председника Комисије која је извршила припреме да се на Медицинском факултету рехабилитују професори и лекари који су после рата прогоњени из политичких разлога, што је резултирало и њиховом формалном рехабилитацијом. На молбу СЛД израдио је елаборат за поновно формирање Лекарске коморе.

Био је члан Комисије за ургентну медицину града Београда (1970), дугогодишњи члан Управног одбора Универзитетске библиотеке „*Светозар Марковић*“, члан Научног савета Института „*Михаило Пуйин*“ и члан Савета Центра за мултидисциплинарне студије Универзитета у Београду.

Академик Бумбаширевић је био дугогодишњи члан Управног одбора Друштва за културну сарадњу између Француске и Југославије, а од 1993. године и почасни члан његовог Председништва.

Живојин Бумбаширевић је преминуо 12. новембра 2008. године у 89. години живота. Сахрањен је у Београду.

АНАЛИЗА НАЈЗНАЧАЈНИЈИХ РАДОВА ЖИВОЈИНА БУМБАШИРЕВИЋА

Области интересовања и публицистике проф. др Ж. Бумбаширевића могу се грубо груписати у следеће групе:

1. Радови који се баве проблемом трауматизма, нарочито повредама кука, повредама код ампутираца и др.
2. Радови о повредама кичменог стуба
3. Радови о хемофиличним артопатијама и коштано-зглобној туберкулози
4. Радови о туморима коштано-зглобног система.

1. Радови из области трауматизма

Радови др Живојина Бумбаширевића о трауматизму датирају од 1953. године, када је објавио први рад у Српском архиву (Стојановић С. Б., Ђорић Љ. Н., Бумбаширевић Ж. В. *Клиничко-статистички ирепег итрауматолошке службе Ортопедске клинике у Београду 1947–1950. године*. Српски архив за целокупно лекарство, 1953; LXXXI(11):1087–1098), а који је био детаљан клиничко-статистички приказ трауматолошке службе ортопедске клинике у периоду 1947–1950. године. Ово је био први и тиме јединствени случај да је систематски приказана епидемиологија и лечење повреда екстремитета за један град у тадашњој Југославији. Истраживања о трауматизму, посебно саобраћајном и спортском, заокупљивала су Живојина Бумбаширевића читавих 50 година. Следе пионирски радови о повредама у пределу кука, у којима је он, међу првима, 1959. године у Српском архиву (Стојановић С., Градишићанац Д., Бумбаширевић Ж. *Компресивна остеосинтеза ирелома вратица дубињаче*. Српски архив за целокупно лекарство, 1959; LXXXVII(4-5):453–458) објавио метод компресивне остеосинтезе врата бутне кости. Обрађен је 81 болесник, са смртним исходом у 4 случаја, што је и за данашње услове импресиван резултат. Дат је резултат лечења компресивним клином по Charnli-у. У раду у Српском архиву (Бумбаширевић Ж., Градишићанац Д. *Лечење свежих ирелома вратица дубињаче*. Српски архив за целокупно лекарство, 1969; XCVII(1):81–86) описује методе лечења свежих и старих прелома врата бутне кости, остеосинтезом и применом Austin-Moogove протезе, што је у оно време био револуционални приступ. Такође, раније, 1959. године у Српском архиву (Ђорић Љ., Бумбаширевић Ж. *Хируршко лечење ирансирохантерних ирелома*. Српски архив за целокупно лекарство, 1959; LXXXVII(3):306–315) је приказао савремено лечење трохантерних

прелома клином и плочом по McLaughlin-у и другим фиксационим материјалима, са приказом компликација типа ломљења остеосинтетског материјала, плоче, затим продирање клина у ацетабулум које се догађају и данас. Тиме је, на тада великој серији, приказан најбитнији део сваког хируршког лечења, а то су компликације и ризици и за хирурга и за пацијента. Такав искрени приступ је био основ правог научног рада проф. Живојина Бумбаширевића. Ови радови представљају почетак савременог хируршког лечења повреда зглоба кука у Србији, и проблеми који су изнети у њима су актуелни и данас. Посебно је занимљив рад о преломима код ампутираца (*Стијановић С., Бумбаширевић Ж., Ристић К., Јанковић Љ. Преломи у ампутираца. Војносанијетски њреїлег, 1965;XXII(1):16–19*), јер је то проблем којим се ретко ко бавио. Такође је описао и радиолошке знаке промена на костима спортиста, што је такође врло мало анализирано, а што је добило своју потврду и признање 50 година касније у бројним радовима данашњих ортопеда. Свој хируршки рад на лечењу повреда рамена описао је у раду „Повратно ишчашење рамена, метода обраде по Putti-Platt-у“ (*Ђорић Љ., Бумбаширевић Ж. Повратно ишчашење рамена. Метїода обраде њрема Putti-Platt-у. Медицински њреїлег, 1962; XV(1):15–21*), где је на најбољи начин описана оперативна техника са резултатима лечења ове повреде, као и поређење са резултатима других оперативних техника. Модификација ове технике је и данас метод избора у лечењу овог ортопедског ентитета.

2. Радови о повредама кичменог стуба

Радови о повредама кичменог стуба, са првим описом хиперекстензионих повреда вратне кичме код нас, у аналитичком раду и приказу сопствене каузистике дао је у *Војносанитетском прегледу* 1964. године (*Стијановић С., Бумбаширевић Ж., Симић П. Хијерекстиензионе ѡввреде цервикалної дела кичме са ѡарайлеїјом. (Прелиминарни рад). Војносанијетски њреїлег, 1964; XXI(6):385–392*), када се о овим повредама знало веома мало. Аутори дају хронолошки приказ сазнања о етиологији ових повреда, од рада Jafferson-а, 1928. године, до рада Schneider-а 1960. године, које је дао тада, а и сада као најприхватљивије објашњење ове лезије. Овај ентитет је био неразјашњен и опис узрока и прогнозе ове повреде су тада, али и сада од великог клиничког значаја, с обзиром на негативан радиолошки налаз, а са израженим клиничким налазом. У овом раду је први пут на нашем језику употребљен израз „синдром акутне централне повреде цервикалне медуле“. Описивао је и примере параплегија код конгениталних сколиоза, који су се виђали у малом броју, а код приказа слу-

чајева описани су пацијенти лечени мидерима, са неуролошким опоравком. Овај рад у Српском архиву, објављен 1963. године (*Бумбаширевић Ж. Паралезија код конјенталних сколиоза. Српски архив за целокујно лекарство, 1963; XCI(11):1075–1081*), показује широк дијапазон клиничког и оперативног рада Живојина Бумбаширевића. Године 1963. у Српском архиву описује успешно оперативно лечење нестабилних прелома кичменог стуба, што представља пионирски рад у спиналној хирургији тог времена (*Симојановић С., Бумбаширевић Ж., Симић П., Дошен М. Хирушке интервенције код нестабилних прелома кичменог стуба. Српски архив за целокујно лекарство, 1963; XCI(9):847–852*). У свом раду *Analyse des resultats neurologiques chez 225 cas de paraplegie et tetraplegie traumatique* објављеном у *Revue de chirurgie orthopedique et reparatrice de l'appareil moteur* (1972; 58(1):227–236) описује прогнозу ових повреда.

О повредама периферних нерава и контрактурама 1959. приказује све опције лечења Фолкманове контрактуре (*Милошевић Ђ., Бумбаширевић Ж., Пајановић С. Савремено лечење Volkman-ове контрактуре. Војносанијетски преглед, 1959; XVI(2):116–120*), са навођењем степена успеха код акутних и хроничних стања применом различитих оперативних процедура (елонгација тетива, дезинсерција тетива, скраћење костију подлактице, ресекција првог реда карпуса шаке, атродеза ручног зглоба).

3. Радови о хемофиличним артропатијама

Хемофиличне артропатије су проблем у коме је Живојин Бумбаширевић дао велики допринос, описујући радиолошке знаке у свом раду 1961. године (*Градишићанац Д., Бумбаширевић Ж. Хемофиличне артропатије. Медицински преглед, 1961; XIV(11):605–608*), када је дао прецизан опис клиничке слике хемофилије и хемофиличних артропатија уз опис 9 случајева. Касније је запажања о хемофиличним артропатијама излагао на бројним састанцима и публиковао и у раду у *Acta Orthopædica Scandinavica* (1976. године). И докторска теза је из области хемофиличних артропатија. Такође, приказивани су и веома прецизни описи радиолошких промена код остеомијелитиса лечених антибиотском терапијом (Српски архив за целокупно лекарство, 1964). Туберкулоза коштаног зглобног система је у то време била веома актуелна. Проблем лечења болесника са туберкулозом кичменог стуба описан је у *Медицинском прегледу* 1960. године, где је описана примена коштаног гrefона у артродези кичменог стуба, уз корекцију деформитета.

4. Радови о туморима

Тумори коштано-зглобног система били су предмет рада од првих до последњих публикација Живојина Бумбаширевића. Овај ортопедски ентитет је и данас тежак за дијагностику и лечење, а поготову је био раних педесетих година 20. века, од када се појављују радови Живојина Бумбаширевића о овом проблему. Његов велики допринос у разумевању ове патологије је у томе да је цитиран у најзначајнијем ортопедском оперативном уџбенику *Кемпбелова оперативна ортопедија*.

Још 1955. године у Српском архиву (*Ђорић Љ.Н., Бумбаширевић Ж.В. Случај Мухохондрোসаркома скапулае. Српски архив за целокујно лекарство, 1955; LXXXIII(5-6):678-682*) описује случај миксохондрোসаркома скапуле.

Године 1957. (*Стојановић С., Бумбаширевић Ж., Ракић Ц., Кенић И. Тумори коштаног система лечени на Ортопедској клиници у Београду у периоду 1950-1955. године. Зборник радова конгреса лекара НРС одржаног од 9. до 12. октобра у Нишкој Бањи. Београд, књ. III, 1957:375-378*) даје прву претечу регистра тумора у бившој Југославији, истичући значај свеобухватног сагледавања ове проблематике, а не опажања код лечења само једног, изолованог случаја.

Описује солидне туморе костију ксантомске грађе (*Медицински преглед, 1963*), Олиерову болест (*Morbus Ollier, Медицински преглед 1961*), остеокластоме (*Српски архив за целокупно лекарство, 1964*), мијелоплаксне туморе (*Српски архив за целокупно лекарство, 1965*) и малигне туморе хумероскапуларног предела (*Српски архив за целокупно лекарство, 1966*). Случај пацијента са Миксохондросаркомом скапуле (*Српски архив за целокупно лекарство, 1954*) је рад о реткој локализацији подтипа хондросаркома скапуле, где је извршена сложена операција субтоталне ресекције скапуле код пацијента старог 22 године. Гленохумерални и акромиоклавикуларни зглобови су остали очувани, а тиме је сачувана пуна функција раменог зглоба и горњег екстремитета. Овакав приступ, очувања екстремитета у онкоортопедији, подржан је тек 20 година после објављивања овог рада. Резултат хируршког лечења је одличан и овај вид лечења је и данас основни вид лечења хондросаркома.

У лечењу мијелоплаксних тумора (*Стојановић С., Бумбаширевић Ж. Лечење мијелоплаксних тумора костију. Српски архив за целокупно лекарство. 1965; XCIII(1):49-55*) аутори су примењивали савремени вид лечења тумора радикалном ресекцијом, са надокнадом коштаног дефекта коштаним калемом или ендопротезом код локализације тумора у проксималном делу фемура; код мањег броја тумора примењивана је киретажа. Аутори истичу да се дијагноза никада не може поставити

само на основу радиолошке слике (што је тада било распрострањено мишљење), већ је пре лечења неопходна биопсија туморске промене. Примењивана је најчешће отворена биопсија, а некада и „екс-темпоре“ биопсија промене. На великој серији болесника (75 пацијената лечених у периоду 1950–1964. године у Клиници за ортопедску хирургију и трауматологију) приказани су резултати и дате су смернице за лечење мијелоплакских тумора. У раду из 1964. (Стојановић С., Бумбаширевић Ж., Кениг И. *Мијелојлаксични њумори косџију (Osteoclastoma)*). Српски архив за целокупно лекарство, 1964; ХСII(4):379–385) пренесена су и искуства са Француског ортопедско трауматолошког конгреса одржаног 1959. године. Аутори упознају нашу медицинску јавност са овом хетерогеном и тада слабо дефинисаном групом коштаних тумора. Описују и могућност малигне алтерације после лечења зрачном терапијом. У раду су описане локализације тумора, демографске карактеристике пацијената (узраст, пол), клиничка, радиолошка и хистолошка слика и лечење малигно дијагностикованог мијелоплаксног тумора. Такође, описују и ређе врсте тумора, који су актуелни и данас: остеоид-остеом, еозинофилни гранулом и друге.

У раду о остеоид-остеому (Стојановић С., Бумбаширевић Ж., Симић П. *Остеоидни остеоом. Српски архив за целокупно лекарство, 1965; ХСIII(9):803–810*) на исцрпан начин описана је локализација, узраст пацијената, клиничка слика, дат је прецизан радиолошки опис којим се овај ентитет издваја и патохистолошка слика ових промена. Детаљно се описује и објашњавају ток болести, тегобе и лечење. Овај ентитет је у то време био слабо дефинисан и овај рад даје оригиналан допринос разумевању настанка и дијагностике остеоид-остеома, при чему је рад написан изразито прецизним језиком и јасним стилем.

У чланку објављеном 1968. године (Милошевић Ђ., Бумбаширевић Ж., Јанковић Љ. *Еозинофилни ѓранулом – локална манифестација хистеоцитозе. Српски архив за целокупно лекарство, 1968; ХСVI(5):535–539*) описано је 6 болесника са дијагнозом еозинофилног гранулома, различите локализације, који су лечени оперативно. Сви случајеви су били патохистолошки верификовани.

У Медицинском прегледу описани су и солитарни тумори ксантоматозне грађе (Милошевић Ђ., Бумбаширевић Ж. *Солитарни ѓумори косџију ксанџоматозне ѓрађе. Медицински ѓреџлед, 1959; ХII(5):304–306*). Липоидозе су у организму ретко манифестоване у облику солитарне форме. У чланку су приказана 2 случаја оперативно лечена болесника, са патохистолошки верификованим солитарним ксантоматозним тумором.

Тумори хрскавичавог порекла мултиплог облика познати су под називом М. Ollier. У литератури до 1960. године било је описано свега

100 случајева, превасходно на костима стопала и шака. Стога је занимљив приказ случаја пацијента са локализацијом ове болести на фемуру у тибији (*Градишићанац Д., Бумбаширевић Ж. Morbus Ollier. Медицински ирејлед, 1961; XIV(12):679–682*). Ово је први случај описан у нашој литератури.

Лечење тумора регије колена артродезом апаратом по Charnley-у описан је у чланку *Les resultats de l arthrodese du genou de Charnley sur 150 cas*, објављеном у *Revue de chirurgie orthopedique* (1965; 6:576). Лечење тумора ресекцијом описано је у чланку *Diaphyseal epiphiseal resection in bone tumors of the knee* (Bumbasirevic Z. *American digest of Foreign Orthopaedics*, 1970, Second Quarter:1), као и у чланку *Resecton en bloc et reconstruction dans le cas de la tumeur des cellules geantes – grade II* (*Revue de chirurgie orthopedique et reparatrice de l appareil moteur, 1977*).

БИБЛИОГРАФИЈА РАДОВА ЖИВОЈИНА БУМБАШИРЕВИЋА

Живојин Бумбаширевић је објавио 241 публикацију и одржао бројна предавања на састанцима секција Српског лекарског друштва и у његовим подружницама.

1953

1. Стојановић С. Б., Ђорић Љ. Н., Бумбаширевић Ж. В. *Клиничко-статистички преглед трауматолошке службе Ортопедске клинике у Београду 1947–1950. године*. Српски архив за целокупно лекарство, 1953; LXXXI (11):1087–1098.

1955

2. Ђорић Љ. Н., Бумбаширевић Ж. В. *Случај Мухохондросаркома scapulae*. Српски архив за целокупно лекарство, 1955; LXXXIII(5-6):678–682.

1957

3. Стојановић С., Бумбаширевић Ж., Ракић Ц., Кениг И. *Тумори коштаног система лечени на Ортопедској клиници у Београду у периоду 1950–1955. године*. Зборник радова конгреса лекара НРС одржаног од 9. до 12. октобра у Нишкој Бањи. Београд, књ. III, 1957:375–378.
4. Бумбаширевић Ж., Капетановић Н. *Хируршко лечење прелома локотенице*. Зборник радова Осмог конгреса хирурга Југославије одржаног 27–30. 10. 1955. године у Београду. Београд, Савез лекарских друштава ФНРЈ, 1957:501–508.

1958

5. Бумбаширевић Ж., Милошевић Ђ. *Коштана банка и примена коштаног хејтеро-трансплантата*. Медицински гласник, 1958; XII (11):462–466.
6. Бумбаширевић Ж. *Рано лечење урођеног ишчашења кука по Фрејки*. Гласник социјалне педијатрије, 1958; VIII (2-3):45–50.

1959

7. Бумбаширевић Ж. *Болна хондростернална тумефакција (Syndroma Tietze)*. Српски архив за целокупно лекарство, 1959; LXXXVII (1):64–70.
8. Стојановић С., Градиштанац Д., Бумбаширевић Ж. *Компресивна остеосинтеза прелома врата бутњаче*. Српски архив за целокупно лекарство, 1959; LXXXVII(4-5):453–458.
9. Милошевић Ђ., Бумбаширевић Ж., Пајантић С. *Савремено лечење Volkmanн-ове контрактуре*. Војносанитетски преглед, 1959; XVI(2):116–120.
10. Милошевић Ђ., Бумбаширевић Ж. *Солитарни тумори костију ксантоматозне грађе*. Медицински преглед, 1959; XII (5):304–306.

11. Бумбаширевић Ж., Јанковић Љ. *Урођено ишчашење горњег крајка радијуса удружено са урођеним ишчашењем кука*. Српски архив за целокупно лекарство, 1959; LXXXVII(3):335–340.
12. Ђорић Љ., Бумбаширевић Ж. *Хируршко лечење транстрокантерних прелома*. Српски архив за целокупно лекарство, 1959; LXXXVII(3):306–315.

1960

13. Бумбаширевић Ж. *Артродеза туберкулозно оболелог кичменог стуба код деце*. Медицински преглед, 1960; XIII (1-2):116–121.

1961

14. Градиштанац Д., Бумбаширевић Ж. *Morbus Ollier*. Медицински преглед, 1961; XIV(12):679–682.
15. Бумбаширевић Ж. *Савремено лечење ОАТ*. Зборник извода радова Петог конгреса фтизиолога Југославије. Будва, 1961.
16. Стојановић С., Бумбаширевић Ж., Симић П., Дошен М. *Тромбофлебити код повреда кичме*. Зборник радова Првог састанка неурохирурга и неуротрауматолога Југославије, одржаног у Задру октобра 1960. Савез лекарских друштава ФНРЈ, Београд, 1961:79–82.
17. Градиштанац Д., Бумбаширевић Ж. *Хемофиличне артропатије*. Медицински преглед, 1961; XIV (11):605–608.

1962

18. Ђорић Љ., Бумбаширевић Ж., Ристић К. *Застарела ишчашења и анкилозе лакатног зглоба*. Acta Chirurgica Jugoslavica, 1962; IX (X)1:37–46.
19. Стојановић С., Букуров С., Бумбаширевић Ж. *Компликације на дигестивном тракту код трауматских параличара*. Зборник радова III конгреса ЈУОТ-а. Загреб, 1962:95.
20. Херцеговац М., Бумбаширевић Ж., Перишић М. *Наши организациони проблеми у лечењу повреде кичме и кичмене мождине*. Зборник радова II интерсекцијског састанка хирурга. Сарајево, 1962:141–144.
21. Ђорић Љ., Бумбаширевић Ж. *Повратно ишчашење рамена. Метода обраде према Putti-Platt-у*. Медицински преглед, 1962; XV (1):15–21.
22. Бумбаширевић Ж., Дошен М. *Повреде лумбалног дела кичменог стуба*. Зборник радова III конгреса ЈУОТ-а. Загреб, 1962:45.
23. Стојановић С., Бумбаширевић Ж., Симић П., Дошен М., Маренић С., Томић М. *Рехабилитација трауматске паралиције*. Зборник радова III конгреса ЈУОТ-а. Загреб, 1962:77–80.
24. Стојановић С., Бумбаширевић Ж. *Савремено лечење коштаног зглобног туберкулозе*. Медицински часопис, 1962; II (2):83–90.
25. Стојановић С., Бумбаширевић Ж., Дошен М. *Савремено хируршко лечење прелома кичменог стуба*. Зборник радова II интерсекцијског састанка хирурга. Сарајево, 1962:591.

26. Стојановић С., Бумбаширевић Ж., Василић М., Дожић В. *Реуматска квадриплегија и вратна спондилоза*. Зборник радова II састанка неурохирурга Југославије. Титоград, октобра 1961. Савез лекарских друштава ФНРЈ. Београд, 1962:192–196.
27. Стојановић С., Бумбаширевић Ж. *Центри трауматске параплегије и њихова организација*. Зборник II интерсекцијског састанка хирурга. Сарајево, 1962: 33–38.

1963

28. Bumbasirevic Z., Popovic S. *Monteggia fracture-dislocation*. Proceedings and Reports. J Bone Joint Surg., 1963; 45(4):810.
29. Стојановић С., Бумбаширевић Ж. *Остеоартикуларна туберкулоза у старијих особа*. Медицински часопис, 1963; III (1-2):31–36.
30. Бумбаширевић Ж. *Параплегија код конгениталних сколиоза*. Српски архив за целокупно лекарство, 1963; ХСИ(11):1075–1081.
31. Стојановић С., Бумбаширевић Ж., Симић П., Дошен М. *Хируршке интервенције код нестабилних прелома кичменог стуба*. Српски архив за целокупно лекарство, 1963; ХСИ(9):847–852.

1964

32. Бумбаширевић Ж., Симић П., Димић М. *Артрореза кичменог стуба ауто-спиналним трансплантатом*. Српски архив за целокупно лекарство, 1964; ХСИ(2):197–202.
33. Бумбаширевић Ж., Маренић Славија. *Електрофореза витамином В12 у ортопедској хирургији и трауматологији*. Медицински часопис, 1964; IV(3–4): 329–332.
34. Стојановић С., Бумбаширевић Ж., Кениг И. *Мијелоплаксични тумори костију (Osteoclastoma)*. Српски архив за целокупно лекарство, 1964; ХСИ(4): 379–385.
35. Бумбаширевић Ж., Градиштанац Д. *Преломи код табичара*. Медицински часопис, 1964; IV(3-4): 319–328.
36. Стојановић С., Бумбаширевић Ж. *Проблематика рехабилитације трауматских параплегичара*. Народно здравље, 1964; XX(4-5): 135–139.
37. Бумбаширевић Ж., Лазаревић Д. *Радиолошки налаз код оболелих од остеомијелитиса лечених антибиотицима*. Српски архив за целокупно лекарство, 1964; ХСИ(12):1227–1234.
38. Градиштанац Д., Бумбаширевић Ж. *Сирингомијеличне артропатије (Уз приказ једног случаја)*. Медицински часопис, 1964; IV(1): 93–100.
39. Градиштанац Д., Бумбаширевић Ж. *Табичне артропатије*. Медицински часопис, 1964; IV(3-4): 307–318.
40. Стојановић С., Бумбаширевић Ж., Симић П. *Хиперекстензионе повреде цервикалног дела кичме са параплегијом*. (Прелиминарни рад). Војносанитетски преглед, 1964; XXI(6): 385–392.

41. Бумбаширевић Ж., Симић П., Лазаревић Д. *Carpe bossu (Грбава шака)*. Српски архив за целокупно лекарство, 1964; ХСП(5): 513–518.

1965

42. Бумбаширевић Ж. *Интраартикуларна крвављења код хемофилије*. Симпозијум о хемофилији, Београд 12. IV 1963. Билтен трансфузије, 1965; 18:3.
43. Бумбаширевић Ж. *Лечење крвављења у зглобове и спречавање зглобних деформитета код хемофилије*. Симпозијум о хемофилији, 12. IV 1963. Билтен трансфузије, Београд, 1965; 18:18.
44. Стојановић С., Бумбаширевић Ж. *Лечење мијелоплакских тумора костију*. Српски архив за целокупно лекарство, 1965; ХСП(1): 49–55.
45. Стојановић С., Бумбаширевић Ж., Симић П. *Остеоидни остеом*. Српски архив за целокупно лекарство, 1965; ХСП(9): 803–810.
46. Стојановић С., Бумбаширевић Ж., Ристић К., Јанковић Љ. *Преломи у ампутираца*. Војносанитетски преглед, 1965; ХХП(1):16–19.
47. Bumbasirevitch Z. *Les resultats de l arthrodesse du genou de Charnley sur 150 cas*. Revue de Chirurgie Orthopedique, 1965; 6:576.

1966

48. Бркић Ђ., Стојановић С., Глишић Љ., Бумбаширевић Ж., Симић П. *Артритиси ентерогеног порекла*. Српски архив за целокупно лекарство, 1966; ХСIV(5): 447–454.
49. Ђорић Љ., Бумбаширевић Ж., Ристић К. *Малигни тумори скапуло-хумералног предела и њихово лечење*. Српско-бугарски састанак ортопедских хирурга, Ниш. Српски архив за целокупно лекарство, 1966; ХП(4): 3.

1967

50. Бумбаширевић Ж., Градиштанац Д., Лазаревић Д., Буждон П., Поповић А. *Лумбални бол и радиографска слика*. Зборник радова IV конгреса ортопеда Југославије. Љубљана, 1967: 379–381.
51. Бумбаширевић Ж., Динић М., Милошевић Ђ. *Мијелоплаксни тумори кичменог стуба*. Зборник радова неурохируршког конгреса „Повратак у живот“. Нови Сад, 1967(3-4): 96–99.
52. Стојановић С., Бумбаширевић Ж., Симић П., Буждон П. *Параартикуларне осификације код паралигичара*. Зборник радова неурохируршког конгреса „Повратак у живот“. Нови Сад, 1967; (1-2): 118–120.
53. Бумбаширевић Ж., Бумбаширевић С., Градиштанац Д., Симић П. *Преломи и ишчашења вратног дела кичменог стуба*. Зборник радова II конгреса неурохирурга Југославије. Београд, 1967; 9: 28–30.
54. Бумбаширевић Ж. *Преломи plateau-a tibije*. Искуство Клинике за ортопедску хирургију и трауматологију у Београду. Састанак ортопедских хирурга Италије и Југославије, Дубровник, 1967. (Изводи реферата).

55. Бумбаширевић Ж., Градиштанац Д., Лазаревић Д., Буждон П., Поповић А. *Радиолошка слика код хемофилије*. Зборник радова IV конгреса ортопеда Југославије, Лубљана, 1967: 382–385.
56. Бумбаширевић Ж., Градиштанац Д. *Радна способност и туберкулозни спондилитис*. Зборник радова Конгреса фтизиолога Југославије, 1967.
57. Стојановић С., Бумбаширевић Ж., Симић П. *Трауматске остеоопорозе шаке код тетраплегицара*. Зборник радова неурохирушког конгреса „Повратак у живот“. Нови Сад, 1967; (3-4): 88–90.

1968

58. Бумбаширевић Ж., Градиштанац Д. *Diagnostic différentiel dans l'image radiographique entre l'arthrose et l'arthropathies hemophiliques*. Зборник радова VI европског конгреса за реуматологију. Изводи реферата. Лисабон, 1968.
59. Бумбаширевић Ж. *Диафизарно-епифизарна ресекција при костните тумори на коланото*. Ортопедија и трауматологија, 1968; V(2): 77–82.
60. Милошевић Ђ., Бумбаширевић Ж., Јанковић Љ. *Еозинофилни гранулом – локална манифестација хистиоцитозе*. Српски архив за целокупно лекарство, 1968; XCVI(5): 535–539.
61. Стојановић С., Бумбаширевић Ж., Градиштанац Д. *Наша искуства у лечењу прелома врата фемура за последњих 14 година*. Acta Medica Medianae, 1968; 3: 55–57.
62. Градиштанац Д., Бумбаширевић Ж. *Осмогодишња опсервација једног случаја Ewing саркома*. Српски архив за целокупно лекарство, 1968; XCVI: 5.
63. Бумбаширевић Ж., Раичевић Д. *Повреде вратног дела кичменог стуба код пољопривредника*. Acta Medica Medianae, 1968; VII(1-2):26–28.
64. Градиштанац Д., Бумбаширевић Ж. *Проблеми и наше петогодишње искуство у лечењу свежих прелома врата бутне кости*. Списание на ортопедија, Софија, 1968: 132–36.
65. Бумбаширевић Ж. *Равни табани у детета*. Српски архив за целокупно лекарство, 1968; XCVI(5): 531–534.

1969

66. Маренић С., Бумбаширевић Ж., Бумбаширевић С. *Electrophoresis de la vitamine B12 dans le traitement de la douleur cervicale*. Symposium „Cervicarthroses“, Aix-les-Bains 24–26 Avril 1969, Rheumatologie, 1969; XXI(8): 261–266.
67. Бумбаширевић Ж., Градиштанац Д. *Лечење свежих прелома врата бутне кости*. Српски архив за целокупно лекарство, 1969; XCVII(1): 81–86.
68. Градиштанац Д., Бумбаширевић Ж. *Мијелоплаксни тумори костију (шеснаестогодишње искуство лечења 92 болесника)*. Acta Medica Medianae, 1969; VII(3): 20–23.
69. Gradištanac D., Bumbaširević Ž. *Un cas de la maladie d'Ollier observée pendant 14 ans*. Archives de l'Union Medicale Balkanique, 1969; VII(2): 209–212.
70. Bumbasirevitch Z., Bumbasirevitch S., Gradistanac D. *Alteration sur la colonne vertebrale chez les epileptiques*. XLIV Reunion Annuelle de la Societe francaise de

chirurgie orthopedique et traumatologique. Paris le 5, 6, 7 et 8 novembre, 1969; pp:280–283.

1970

71. Bumbasirevitch Z., Bumbasirevitch S., Gradistanac D. *Recherches radiologiques de la colonne vertebrale chez les epileptiques*. XLIV Reunion annuelle de la Societe francaise de chirurgie orthopedique et traumatologique. Paris le 5, 6, 7 et 8 novembre 1969. T. 3. Paris, 1970; p. 274.
72. Bumbasirevic Z. *Diaphyseal epiphiseal resection in bone tumors of the knee*. American digest of Foreign Orthopaedics, 1970, Second Quarter: 1.
73. Бумбаширевић Ж. *Конгениталне аномалије доњих екстремитета*. Зборник радова I југословенског конгреса о конгениталним аномалијама. Београд, 8, 9. и 10. јуна 1970. Савез лекарских друштава Југославије. Београд, 1970; II: 581–589.
74. Бумбаширевић Ж., Симић П., Динић М., Маренић С. *Лечење и нега квадриплегицара непосредно после повреде*. Зборник радова V конгреса ортопеда и трауматолога Југославије, 22–26. септембар 1970, Београд, 1970: 613–615.
75. Јовановић Н., Бумбаширевић Ж., Бумбаширевић С. *Неки психолошки фактори који утичу на стабилност возача*. Зборник радова V конгреса ортопеда и трауматолога Југославије, 22–26. септембар 1970, Београд, 1970: 412–416.
76. Бумбаширевић Ж., Симић П., Динић М., Буждон П. *Повреде вратног дела кичменог стуба у саобраћају*. Зборник радова V конгреса ортопеда и трауматолога Југославије, 22–26. септембар 1970, Београд, 1970: 475–476.
77. Јовановић Н., Бумбаширевић Ж., Бумбаширевић С. *Склоност за удесима*. Зборник радова V конгреса ортопеда и трауматолога Југославије, 22–26. септембар 1970. Београд, 1970:401–403.
78. Симић П., Бумбаширевић Ж. *Теškoће у радиографском дијагностиковању повреда вратног дела кичменог стуба*. Зборник радова V конгреса ортопеда и трауматолога Југославије, 22–26. септембар 1970. Београд, 1970:475.
79. Бумбаширевић Ж., Вукобратовић П., Маренић С., Симић П., Буждон П. *Употреба активних егзоскелета код трауматских параплегичара*. Зборник радова V конгреса ортопеда и трауматолога Југославије, 22–26. септембар 1970, Београд, 1970:585–595.
80. Bumbasirevic Z., Baklaja P., Bosic P. *Gelenksveranderungen bei Hamophilie*. Haemophilia Research, Clinical and Psycho-social Aspects. VI Congres of the World Federation of Haemophilica. International Symposium. July 25–27 1970, Baden, Stuttgart, F. K. Schaffauer Verlag, 1971: 323–326.

1971

81. Dosen M., Bumbasirevitch Z., Krajcinovitch J., Dosen H. *Osteite paratyphique due au Salmonella cholerae suis Kunzendorf*. XLV reunion annuelle de la Societe francaise de chirurgie orthopedique et traumatologique. Paris le 4–7 novembre 1970. Revue de chirurgie orthopedique et reparatrice de l appareil moteur, 1971; 57(1): 269–272.

82. Бумбаширевић Ж. *Повреде кичменог стуба у спорту*. Симпозијум спортске медицине „Повреде у спорту“. Српско лекарско друштво, Београд, 1971.
83. Бумбаширевић Ж. *Примена ултразвука у ортопедској хирургији*. Медицинска истраживања, 1971; 4-5(1): 17–18.
84. Bumbasirevitch Z., Marenitch S. *Traitment du syndrome de Sudeck par l'electrophorese*. Wissenschaftliche Zeitschrift der Ernst-Moritz-Arndt-Universität Greifswald. XX, Mathematisch-Natur-wissenschaftliche Reihe, 1971; 4-5: 399–400.

1972

85. Dosen M., Bumbasirevitch Z. *Analyse des resultats neurologiques chez 225 cas de paraplegie et tetraplegie traumatique*. Revue de chirurgie orthopedique et reparatrice de l'appareil moteur, 1972; 58(1):227–236.
86. Бумбаширевић Ж., Буждон П., Поповић А. *Коштано зглобне повреде код политрауматизованих*. Зборник радова VIII интерсекцијског састанка хирурга Босне и Херцеговине, Црне Горе, Македоније и Србије. Херцег Нови, 5, 6. и 7. октобар 1972. Acta Chirurgica Iugoslavica, 1972; XIX(2): 431–433.
87. Бумбаширевић Ж., Буждон П., Босић П., Илић А. *Коштани тумори*. Материјал Клинике за ортопедску хирургију и трауматологију у Београду од 1961. до 1970. Acta Medica Medianae, 1972; XI(4): 14–17.
88. Бумбаширевић Ж., Буждон П., Старовић Д., Поповић А. *Приказ саобраћајних повреда лечених на Ортопедској клиници у Београду*. Зборник I конгреса ургентне медицине, Хвар, 1972: 230.
89. Бумбаширевић Ж., Буждон П. *Тешкоће у дијагностици малигнух коштанних тумора*. III конгрес канцеролога Југославије, Загреб, 10–12. V 1971. Libri Oncologici, 1972; 1(3): 1441–1446.

1973

90. Bumbasirevitch Z., Vukobratovitch P., Marenitch S., Buzdon P. *Application of a partial exoskeleton to paraplegics*. Chirurgie Orthopedique et Traumatologie. Comptes Rendus du 12eme Congres de la Societe Internationale de Chirurgie Orthopedique et Traumatologie. Tel Aviv, 9–12 Octobre 1972. Amsterdam, Excerpta Medica, 1973:420.
91. Bumbaschirevich Z. *Diskussion (bei der Gelegenheit): a) Distaler Humerus, H. Krottschek, H. Jahna, H. Wittich*). Deutsch-Osterreichisch-Schweizerische Unfalltagung. Bern, 26. bis 28 Oktober 1972. Hefte zur Unfallheilkunde, 1973; 114: 46.
92. Bumbaschirevich Z. *Diskussion (bei der Gelegenheit): b) Indikation zur konservativen un Operativen Behandlung und Nachbehandlung. E. trojan*). Deutsch-Osterreichisch-Schweizerische Unfalltagung. Bern, 26. bis 28 Oktober 1972. Hefte zur Unfallheilkunde, 1973;114:34.
93. Bumbasirevitch Z., Arambasitch M., Buzdon P. *Etude radiologique et histopathologique comparative de la charniere lombo-sacree*. Chirurgie Orthopedique et Traumatologie, Comptes Rendus du 12eme Congres de la Societe Internationale

- de Chirurgie Orthopedique et de Traumatologie. Tel Aviv, 9–12 Octobre 1972. Amsterdam, Excerpta Medica, 1973:419.
94. Bumbasirevitch Z. *Interventions Chirurgicales chez les Hemophiliques non Diagnostiques*. Chirurgie Orthopedique et Traumatologie Comptes Rendus du 12eme congres de la Societe Internationale de Chirurgie Orthopedique et de Traumatologie. Tel Aviv, 9–12 Octobre 1972. Amsterdam, Excerpta Medica, 1973:396–398.
95. Бумбаширевић Ж. *Лумбосакрални угао и лумбосакрални бол*. Acta Orthopaedica Iugoslavica, 1973, IV.
96. Бумбаширевић Ж., Буждон П. *Малигни тумори кости*. Acta Orthopaedica Iugoslavica, 1973; IV(3):334.
97. Бумбаширевић Ж. *Хирушка обољења костију и зглобова*. У књизи: Хирургија, Уџбеник за медицинаре и лекаре. (Уредници С. Петковић и С. Букуров), Медицинска књига, Београд–Загреб, 1973: 157–191.
98. Милошевић Ђ., Бумбаширевић Ж. *Хирургија карлице и доњих екстремитета*. У књизи: Хирургија, Уџбеник за медицинаре и лекаре. (Уредници С. Петковић и С. Букуров), Медицинска књига, Београд–Загреб, 1973:849–884.

1974

99. Бумбаширевић Ж., Дожић В., Поповић А., Старовић Д. *Анатомопатолошке промене код смртно повређених хемофиличара у саобраћајним удесима*. Зборник радова III југословенског конгреса за судску медицину. Београд, 1974:103–104.
100. Миљковић М., Бумбаширевић Ж. *Вредност макрографије у коштаног патологији*. Acta Orthopaedica Iugoslavica, 1974; V(1-2): 207–209.
101. Бумбаширевић Ж., Дожић В., Буждон П., Старовић Д. *Дискус хернија и повреда у судско-медицинском вештачењу*. Зборник радова III југословенског конгреса за судску медицину. Београд, 1974: 99–100.
102. Стефановић С., Hardisty P. R., Баклаја Р., Роловић З., Стојимировић Е., Милошевић Р., Бумбаширевић Ж., Tiefenbach А., Дејанов Ј. *Закључци дискусије округлог стола Симпозијума о урођеним поремећајима хемостазе*. Београд, 19–20. 10. 1972. Билтен за хематологију и трансфузију, 1974; II(1-2): 143.
103. Бумбаширевић Ж., Буждон П., Старовић Д., Поповић А. *Клиничке и радиолошке промене на колену после менисцектомије*. Зборник на трудови, VI конгрес на ортопедите и травматолозите на Југославија, Охрид, 1974:341–343.
104. Маренић С., Бумбаширевић Ж., Буждон П. *Лечење хемофиличних артропатија електрофорезом*. Билтен за хематологију и трансфузију, 1974; II (1-2):111–112.
105. Bumbasirevitch Z., Dosen M., Bumbasirevitch S., Vlach R. *Modifications radiographiques osteo-articulaires chez les lutteurs*. XLVIII Reunion Annuelle de la Societe Francaise de Chirurgie Orthopedique et Traumatologique. Paris, 6–9 novembre 1973. Revue de chirurgie orthopedique et reparatrice de l appareil moteur, 1974; 60(11): 218–220.

106. Бумбаширевић Ж., Буждон П., Ишванески М., Старовић Д. *Остеогени сарком*. Зборник на трудови, VI конгрес на ортопедите и травматолозите на Југославија. Охрид, 1974: 583–586.
107. Бумбаширевић Ж., Бумбаширевић С., Динић М., Буждон П. *Повољан исход оперативног лечења трауматске парализације*. Зборник радова I балканског симпозијума за саобраћајне повреде главе. Охрид, 1974: 443.
108. Маренић С., Бумбаширевић Ж., Старовић Д. *Повреде колена код скакача у вис*. Зборник на трудови, VI конгрес на ортопедите и травматолозите на Југославија. Охрид, 1974: 475–476.
109. Бумбаширевић Ж., Бумбаширевић С., Радојчић Б., Неговановић Д. *Промене на кичменом стубу код епилептичара*. Acta Orthopaedica Iugoslavica, 1974; V(1-2): 197–200.
110. Врањешевић Д., Бумбаширевић Ж. *Учесталост делиријум тременса у акутно трауматизованих и могућности лечења и превенције*. Алкохолизам, 1974; XIV(3-4): 90–95.
111. Бумбаширевић Ж., Старовић Д., Маренић С. *Хемофилични изливи лечени електрофорезом*. Зборник на трудови, VI конгрес на ортопедите и травматолозите на Југославија. Охрид, 1974: 655–656.

1975

112. Бумбаширевић Ж. *Вредност радиографије у дијагнози хемофилне артропатије*. Београд, Медицински факултет Универзитета у Београду, 1975; (26) + 2001. (Докторска дисертација).
113. Градиштанац Д., Бумбаширевић Ж. *Лечење спастичне одузетости код повреда кичменог стуба и кичмене мождине*. Конгрес југословенских неуролога, Сплит. Acta Medica Medianae, 1975, XIV.
114. Bumbaschirevich Z. *Pehldiagnosen bei hemophilischen arthropathien. Bewertung einiger radiologischer Zeichen für die Diagnose der hemophilischen Arthropathie bzw. der Hemophilie*. Orthopadie un traumatologie, XXIII kongres ortopedskih hirurga DDR. Zinnowitz, 1975.
115. Bumbasirevic Z., Buzdon P., Starovic D. *Supracondilar fractures of the femoral bone. (Experience of the Belgrade Orthopedic Clinic over the period 1963–1974)*. Congress of the International Society for Orthopedic Surgery and Traumatology. Bratislava, 1975. Abstracts.
116. Dosen M., Bumbasirevitch Z. *A propos d' infections operatoires survenues dans une serie de protheses totales de la hanche effeciueres dans un service orthopedique avec des conditions techniques mauvaises*. Proceedings of the Congress of SICOT. Book of Abstracts. Kopenhagen, 1975: 3304.
117. Бумбаширевић Ж. *Хируршко лечење хемофиличара*. Симпозијум о лечењу урођених поремећаја хемостазе. Београд, 1972. Билтен за хематологију, 1975.

1976

118. Bumbasirevic Z., Dosen M., Buzdon P., Starovic D., Popovic A. *The differential diagnose in roentgenology between arthrosis and hemophilic arthropathy*. Acta Orthopaedica Scandinavica, 1976; 2.
119. Бумбаширевић Ж. *Електродијагностичке методе објективизације и евалуације оштећења неуромишићног и циркулаторног система код клинички утврђених дегенеративних промена лумбосакралног дела кичменог стуба*. Живојин Бумбаширевић, Главни истраживач и сарадници. Београд, Медицински факултет, 1976: 79.
120. Bumbasirevic Z. *Проф. др Светислав Стојановић, 1895–1976*. Acta Orthopaedica Jugoslavica, 1976; VII(3): 385–386.
121. Бумбаширевић Ж. *Радиографске промене на коштаном систему у рвача*. Acta Medica Medianaе, 1976; XV(4): 71–75.
122. Бумбаширевић Ж., Градиштанац Д., Симић П., Бумбаширевић С., Радојчић Б. *Спастична одузетост код повреде кичменог стуба и кичмене моздине*. Acta Medica Medianaе, 1976 (Рад читан на Конгресу неуролога Југославије, Сплит, 1975).

1977

123. Бумбаширевић Ж., Поповић А. *Клиничка слика хемофилних артропатија и диференцијална дијагноза*. Састанак удружења хематолога и трансфузиолога Југославије, Сарајево, 1977.
124. Бумбаширевић Ж. *Најважнији радиолошки знаци у постављању дијагнозе хемофилне артропатије и статистичка вредност појединих знакова*. Састанак Удружења хематолога и трансфузиолога Југославије, Сарајево, 1977.
125. Bumbasirevic Z., Buzdon P. *Possibilities of faster diagnostics of bone tumors*. International meeting of the orthopedic surgeons of the Hungary. Budapest, 1977 (abstract).
126. Бумбаширевић Ж. *Професионална оштећења коштаног-зглобног система у спортиста рвача*. Интерсекцијски састанак радиолога Југославије, Приштина, 1977.
127. Dosen M., Bumbasirevitch Z. *Resecton en bloc et reconstruction dans le cas de la tumeur des cellules geantes – grade II*. Revue de chirurgie orthopedique et reparatrice de l'appareil moteur, 1977, suppl.
128. Bumbasirevic Z., Buzdon P. *Un caso interessante dei tumori ossale maligno*. Congres Italien des Orthopedes et Traumatologues. Rome, 1977, Comptes rendus.

1978

129. Bumbasirevic Z., Buzdon P., Starovic D. *Zlomeniny kondylu stehenni kosti. Zkušnosti kliniky za leta 1963 až 1974*. Acta Chirurgiae Orthopaedicae et Traumatologiae Czeskoslovaca, 1978; 45(2): 139–142.

130. Bumbasirevic Z., Vukobratovic P., Marenic S., Buzdon P., Popovic A. *Aplikace častečne zevni opory paraplegikoum*. Acta Chirurgicae Orthopaedicae et Traumatologiae Czechoslovaca, 1978; 45(4):283–286.
131. Bumbasirevic Z. *Rentgenologicke zmeny na kostne kloubnim systemu a ve svalech pri myopatiich*. Acta Chirurgicae Orthopaedicae et Traumatologiae Ceskoslovaca, 1978; 45(4): 289–293.
132. Dekleva N. D., Bumbasirevic Z., Beleslin B., Majic V., Vujnovic D. L. *Electromagnetic fields role in bone fracture healing*. XIV World Congress of SICOT. October 15–20. Kyoto, 1978: 122–123.
133. Bumbasirevic Z., Glisin V., Buzdon P., Dinic M. *Nucleolytic activity in sera as a test for early detection of osteosarcoma*. XIV World Congress of SICOT. October 15–20. Kyoto, 1978: 267.
134. Bumbasirevitch Z., Arambasitch M., Marenitch S., Popovitch A., Ristitch K. *Etude radiologique et histologique comparative du rachis cervical*. XIV World Congress of SICOT. October 15–20. Kyoto, 1978: 273–274.
135. Dekleva N., Bumbasirevic Z. *Ultrastructural Changes in Bone Cell during Inflammatory Process*. International Congress of Inflammation. Abstract Book. October 31 – November 3. Bologna, 1978: 75.
136. Bumbasirevic Z., Dekleva N. *Inflammation in Anaerobic Infection*. International Congress of Inflammation. Abstract Book. October 31 – November 3. Bologna, 1978: 150.
137. Бумбаширевић Ж., Буждон П. *Малигни тумори костију*. Искуство Клинике за ортопедску хирургију и трауматологију Медицинског факултета у Београду за период од 1961. до 1972. године. Acta Medica Medianae, 1978; XVII(1): 49–54.
138. Бумбаширевић Ж. *Карактеристике саобраћајног трауматизма*. Acta Medica Medianae, 1978; XVII(6): 85–89.
139. Бумбаширевић Ж., Буждон П., Илић А. *Лечење повреда локомоторног апарата код политрауматизованих особа*. Acta Medica Medianae, 1978; XVII(2): 91–93.
140. Деклева Н., Бумбаширевић Ж., Мајић В. *Консолидација прелома других костију електричном стимулацијом и мерење електричних потенцијала и импеданце кости*. Acta Chirurgica Jugoslavica, 1978; 3(3): 915–917.
141. Бумбаширевић Ж., Босић П., Буждон П., Стевановић М., Костић Ђ. *Малеоларни преломи лечени у Клиници за ортопедску хирургију и трауматологију у Београду*. Зборник радова VII конгреса ортопеда и трауматолога Југославије. Сарајево, 31. маја до 3. јуна 1978. Југословенско удружење ортопеда и трауматолога, Сарајево, 1978: 331–333.
142. Деклева Н., Бумбаширевић Ж., Мајић В. *Мogućности коришћења електричне стимулације раста кости*. Зборник радова VII конгреса ортопеда и трауматолога Југославије. Сарајево, 31. маја до 3. јуна 1978. Југословенско удружење ортопеда и трауматолога, Сарајево, 1978:240–243.

143. Бумбаширевић Ж. *Развој и рад Клинике за ортопедску хирургију и трауматологију у Београду. Поводом 30 година постојања Клинике и 72 године развоја ортопедске хирургије у СР Србији*. Здравствена заштита, 1978; 3:28–34.
144. Bumbasirevitch Z., Buzdon P., Dekleva N. *Tumeurs osseuses*. XV Semaine Medicale Balkanique. 11–16 Septembre 1977, Belgrade. Archives de l'Union Medicale Balkanique, 1978; XVI(5-6): 679–681.
145. Bumbasirevic Z., Dekleva N., Dozic V. *Forensic significance of radiologic changes in hemophilic bone structure*. VIII International Meeting of the International Association of Forensic Science. Abstract Book. Vichita, Kansas, 1978.

1979

146. Бумбаширевић Ж., Бумбаширевић С., Поповић А. *Дијагностичка вредност радиографије у оболелих од прогресивне мишићне дистрофије*. I конгрес дечјих неуролога Југославије, Београд, 1979. (Извод).
147. Bumbaschirevich Z., Popov P. *Die Eigentümlichkeiten der Halswirbelsaulenschädigungen in der Verkerhrstraumatologie*. Kongressband der 25. Tagung mit internationaler Beteiligung der Gesellschaft für Orthopädie der DDR vom 4. bis 6. Juni 1978. in Dresden. Gesellschaft für Klinische Medizin der DDR. 1979:122–127.
148. Bumbasirevic Z., Buzdon P., Micic M. *Our Experiences in the Applications of computers in the Diagnostics of Bone tumours*. Acta Facultatis Medicae Universitatis Brunensis, 1979; 64:87–90.
149. Донфрид Б., Недељковић Д., Бумбаширевић Ж., Ковачевић С., Богдановић В., Радивојевић Ж., Такић Ј., Спајић М. *Проблеми дијагностике и могућности оптималног збрињавања прелома костију лица и вилице код поли-трауматизираних*. Радови I интерсекцијског међурепубличког састанка хирурга Југославије. Приштина, 16–17. VI 1978. Acta Chirurgica Jugoslavica, 1979; XXVI(1): 137–140.
150. Бумбаширевић Ж. *Проф. др Миленко Дошен (4. 9. 1925 – 14. 12. 1979)*. Српски архив за целокупно лекарство, 1979; CVII(12): 1093–1094.
151. Бумбаширевић Ж., Буждон П., Милојковић М. *Радиолошка слика коштаног тумора (Искусство Клинике за ортопедску хирургију)*. Acta Medica Medianae, 1979; 1:53–56 (Рад читан на IX конгресу радиолога Југославије, 1978).
152. Bumbaširević Ž., Buždon P., Stevanović M. *Saradnja patologa i ortopedskih hirurga u dijagnostici koštanih tumora*. Zbornik del III kongresa patologov Jugoslavije z mednarodno udeležbo, Bled, 11–16. maj 1979. Ljubljana, Združenje patologov Jugoslavije, 1979: 291–293.

1980

153. Bumbasirevic Z. *Pereiarthritis scapulo-humeralis and the application of streptofil in its treatment*. Congressus Orthopaedicus Hungariensae VI. Abstracts. Budapest, 1980:201.
154. Bumbaširević Ž., Anđelković B., Šaranović M., Dulić B. *Postoperativni osteomijelitis*, VI kongres ortopeda i traumatologa Mediterana i Srednjeg istoka, Split, 2–4. oktobar 1980, 1980: 37 (izvod).

155. Bumbaširević Ž., Buždon P., Bosić P., Šaranović M. *Pregled osteomijelitičnog oboljenja lečenog na Klinici za ortopedsku hirurgiju i traumatologiju*. VI kongres ortopeda i traumatologa Mediterana i Srednjeg istoka, Split, 2–4. oktobar 1980, 1980: 38 (izvod).
156. Bumbasirevic Z., Buzdon P. *Clinical and radiological picture of malignant bone tumors of the knee*. The experience of the Clinic for orthopaedic surgery and traumatology. Donau Symposium der Orthopaden, Martin, 1980. Abstracts.
157. Bumbaširević Ž. *Hirurška oboljenja kostiju i zglobova*. U knjizi: *Hirurgija za medicinare i lekare*. III obnovljeno i dopunjeno izdanje. (Ur. Petković S. i Bukurov S.). Medicinska knjiga, Beograd–Zagreb, 1980: 179–213.
158. Milošević Đ., Bumbaširević Ž. *Hirurgija karlice i donjih ekstremiteta*. U knjizi: *Hirurgija za medicinare i lekare*. III obnovljeno i dopunjeno izdanje. (Ur. Petković S. i Bukurov S.). Medicinska knjiga, Beograd–Zagreb, 1980: 947–986.

1981

159. Бумбаширевић Ж., Буждон П. *Артериографија у дијагностици малигнух тумора костију*. XII ортопедско трауматолошки дани Југославије. Нови Сад, 19. до 21. 12. 1979. Зборник радова. Нови Сад, Друштво лекара Војводине, 1981.
160. Bumbaširević Ž., Dekleva N., Arambašić M. *Vratni bol (Komparativna studija)*. XIV ortopedsko traumatološki dani Jugoslavije. Maribor, 14–18. oktobar 1981. Rezimej, 1981: 156 (Isto na engleskom, 156a).
161. Arandelović B., Bumbaširević Ž., Radulović N. *Vrednosti bioloških lekova kod bolnog ramena*. XIV ortopedsko traumatološki dani Jugoslavije. Maribor, 14–18. oktobar 1981. Rezimej, 1981:157.
162. Bumbaširević Ž., Ristić M., Baklaja R., Kostić Đ. *Willenbrandova bolest. Radiografske promene na zglobovima*. XIV ortopedsko traumatološki dani Jugoslavije. Maribor, 14–18. oktobar 1981. Rezimej, 1981: 158 (Isto na engleskom, 158a).
163. Бумбаширевић Ж. *Збрињавање повређених у саобраћају*. Зборник радова научног састанка саобраћајне медицине. Београд, Секција за саобраћајну медицину СЛД, 1981:23–26.
164. Бумбаширевић Ж. *Неке карактеристике саобраћајног трауматизма код нас*. Зборник извода радова I научног састанка саобраћајне медицине. Београд, Секција за саобраћајну медицину СЛД, 1981: 27–29.
165. Бумбаширевић Ж., Буждон П. *Једна од могућности примене компјутера у дијагностици коштаних тумора*. Медицинска истраживања, 1981; 14 (1–2):75–77.
166. Бумбаширевић Ж. *Седамдесет пет година ортопедске хирургије у Србији*. Српски архив за целокупно лекарство, 1981; СХИХ(3):425–438.
167. Бумбаширевић Ж., Буждон П. *Систематски аналитички прилаз дијагностици коштаних тумора*. XII ортопедско трауматолошки дани Југославије. Нови Сад, 19–21. 12. 1979. Зборник радова, Друштво лекара Војводине, 1981: 457–459.

168. Bumbasirevic Z., Dekleva N., Arambasic M. *Structural Changes as an Expression of Low Back Pain*. XV World Congress of SICOT. Rio de Janeiro, August 30 – September 4, 1981: 308.
169. Buzdon P., Bumbasirevic Z., Micic M. *Computer aided Diagnosis of the Bone Tumors*. XV World Congress of SICOT. Rio de Janeiro, August 30 – September 4, 1981:436.

1982

170. Bumbasirevic Z. *Dinamica delle infezioni post-operatorie*. II trattamento delle fratture diafisarie oggi. Abstracts. Lunedì 26 aprile 1982. Tavola rotonda; Aspetti Biologica Attuali Nella Riparazione delle Fratturee Diafisarie, 1982: 63.
171. Bumbasirevic Z., Dekleva N., Arambasic M., Buzdon P. *Comparative radiological and histopathological study of the lumbal spine*. VII Congresso Internazionale di Chirurgia Orthopaedica dei Paesi del Mediterraneo e del Medio Oriente. Roma, 1982; 9(16–18):93.
172. Bumbasirevic Z., Arambasic M., Dekleva N., Buzdon P., Radulovic N. *Etude radiologique et histopathologique comparative du rachis lombaire*. Proceedings of the VII International Congress of Orthopadics and Traumatology of the Mediterranean ad Middle East Countries Society. Roma, 1982; 9(16–18):93–96.
173. Bumbasirevic Z., Andjelkovic B., Dulic B. *Injuries in patients with haemophilica*. A Magyar Traumatologus Tarsasag 13. Konferencijaja Nemzetkozi Reszvetllet. Pecs, Aug. 26–28. 1982:39.
174. Dekleva N., Bumbasirevic Z., Beleslin B., Majic B. *Treatment of pseudoarthrosis of tibia with an implanted direct current stimulator*. A Magyar Traumatologus Tarsasag 13. Konferencijaja Nemzetkozi Reszvetllet. Pecs, Aug. 26–28, 1982: 48.
175. Stevanovic M. V., Bumbasirevic Z., Buzdon P., Bosic P., Babac B. *Management of the Bennett s fracture*. A Magyar Traumatologus Tarsasag 13. Konferencijaja Nemzetkozi Reszvetllet. Pecs, Aug. 26–28, 1982: 272.
176. Бумбаширевић Ж., Буждон П. *Примарни малигни коштани тумори*. Приказ 20-годишњег искуства. Зборник радова VIII конгреса ЈУОТ-а, 1982: 79–80.
177. Бумбаширевић Ж., Ристић М., Баклаја Р., Анђелковић Б. *Хемофилне артропатије и von Willebrandova болест*. Медицинска истраживања, 1982:15 (1–2):79–84.
178. Bumbaširević Ž. *Changements radiographiques osteoarticulaire chez les lutteurs*. Spezielle probleme der Otrhopadische Chirurgie: Abstract book. Luzern, 1982.
179. Buždon P., Bumbaširević Ž., Stevanović M. *Fractures of the talus and calcaneus*. Abstract book of the 13h Hungarian Traumatological Conference with International Participation. Pecs, 1982. Abst. 16, str. 6.
180. Bumbaširević Ž. *Promene na koštanom sistemu kod diabetes mellitus-a*. U knjizi: Dušan Đurić. *Diabetes Mellitus*. Svjetlost, Kragujevac: 1982, str. 463–468.
181. Bumbaširević Ž., Dekleva N., Arambašić M. *Radiografske promene u vratnom delu kičmenog stuba kod rvača*. Zbornik radova VIII kongresa ortopedskih hirurga i traumatologa Jugoslavije, Budva, 1982. Sažetak br. 34.

182. Bumbaširević Ž., Buždon P. *Tumori džinovskih ćelija*. Zbornik radova VIII kongresa ortopedskih hirurga i traumatologa Jugoslavije, Budva, 1982, str. 53.
183. Beleslin B., Bumbaširević Ž., Dekleva N. *Tupa deceleraciona trauma*. Beograd: Dunav film, 1982. – Sound-color film 16 mm, 20 min. Prikazan i na: 13th Hungarian Traumatological Conference with Internaional Participation, Pecs 1982 i na XVI kongresu hirurga Jugoslavije, Zagreb 1984.

1983

184. Bumbasirevic Z., Cerovac V., Buzdon P., Andjelkovic B., Popovic A., Saranovic M., Dulic B., Radulovic N. *The Problem of Open Fractures of Tibia Associated with Loss of Soft Tissues and their Treatment with Early Flap Coverage*. VI International Congress of Emergency Surgery. Dubrovnik, June 6–10. 1983, Offenbach (1983). (Izvod XIV D 1–06).
185. Dekleva N., Bumbaširević Ž., Vujnović D. *Externemedullare Fixatio-Osteosynthese (Der beste Weg der Fragmentfixation bei der hyperbaren Oxygenation)*. Abstracts /29. Tagung der DDR. Leipzig, 1983, str. 24.
186. Bumbaširević Ž., Buždon P. *Primary malignant bone tumors*. Abstracts of the Congress of Orthopaedics Surgery with International Participation. Brno, 1983. Abst. 118.
187. Bumbaširević Ž. *Valeur certains signes radiologiques dans le diagnostique de l'arthropatheie gemophilique*. Abstract of the Congressus orthopedicus Hungaricus VII cum participation internationali. Budapest, 1983. Abstr. 179.
188. Dulić S., Dulić B., Bumbaširević Ž. *Vrednost kompjuterizovane tomografije u ortopediji i traumatologiji koštano-zglobnog sistema*. Stremljenja i novine u medicini: XII simpozijum. Beograd, 1983, str. 118.

1984

189. Bumbasirevic Z., Buzdon P. *Malignant bone tumors in knee region*. Beitrage zur Ortopadie un Traumatologie, 1984; 31(2): 66–70. (Isto i na nemačkom: Maligne Konochentumoren in der Knieregion).
190. Бумбаширевић Ж., Арамбашић М., Деклева Н., Стевановић М. *Радиографска и хистопатолошка компаративна студија вратног дела кичменог стуба*. XV ортопедско трауматолошки дани Југославије. Вертебролошки дани у Ловрану. Ловран–Опатија, 10–12. 5. 1984. Ријека, Удружења ортопеда и трауматолога Југославије, Ортопедска секција Збора лијечника Хрватске. Медицински факултет Свеучилишта у Риједи, Клиничка ортопедска болница Ловран, 1984:152–154.
191. Bumbaširević Ž. *Moguća evolucija anaerobne infekcije donjeg ekstremiteta*. – Beograd: Dunav film, 1984. – Sound color film 16 mm, 10 min. Prikazano na XVI kongresu hirurga Jugoslavije, Zagreb 1984.
192. Bumbaširević Ž., Bobić V., Bumbaširević M. *Radiological changes of skeleton in wrestlers*. Abstracts of the III Symposium Danubiense Orthopaedicum. Bratislava, 1984. Abst. 66.

193. Vukov V., Bumbaširević Ž. *Treatment of posterior dislocation of shoulder with great antero-medial defect of humeral head*. Abstracts of the 16th SICOT Congress. London, SICOT, 1984. Abst. 244, poster 81.
194. Bumbaširević Ž. *Ugroženost koštanih struktura karličnog pojasa u impaktu*. Zbornik radova XVI kongresa hirurga Jugoslavije. Zagreb: JUOT, 1984, str. 79.
195. Bumbaširević Ž. *The value of ceratin radiological signs in diagnosis of haemophilic arthropathy*. Abstracts of the 16th SICOT Congress. London, SICOT, 1984, Abst. 73, poster presentation.

1985

196. Dekleva N., Bumbaširević Ž., Beleslin B. *Electrostimulation, magneto stimulation of pressure stimulation after long bones fractures*. Bone healing with electrical and electro magnetical stimulation: symposium. Dresden, 1985, Abstr. 52.
197. Bumbaširević Ž. *Pseudarthroses infectees diaphysaires de jambes*. Resumes de VIII Congres international de chirurgie orthopedique, Montpellier 16–17–18 Sept. 1985. Montpellier: MMOTS, 1985, str. 132.
198. Bumbaširević Ž., Dekleva N., Buždon P. *Multiple injuries of lower limb*. Resumes de VIII Congres international de chirurgie orthopedique, Montpellier 16–17–18 Sept. Montpellier: MMOTS, 1985, str. 106.
199. Buždon P., Anđelković B., Bumbaširević Ž. *Novi pristup u lečenju otvorenih preloma potkolennice sa velikim oštećenjima mekih tkiva*. Medicinska istraživanja, ISSN 0301-0619, 1985; 18: 1–2.
200. Anđelković B., Pietrogrande P., Bumbaširević Ž. *Treatment of the painful shoulder and degenerative changes of the cervical spine with Streptophil*. Abstracts of the First combined meeting of the Hellenic association of orthopaedic surgery and traumatology with the Yugoslav association of orthopaedic surgery and traumatology. Kavala, 1985, Abst. 95.
201. Dulić B., Dulić S., Bumbaširević Ž. *The value of computed tomography (CT) in surgical treatment of septic diaphyseal pseudo arthrosis (PS)*. Resumes de VIII Congres international de chirurgie orthopedique, Montpellier 16–17–18 Sept. 1985. Montpellier: MMOTS, 1985, str. 25.
202. Bumbaširević Ž., Bumbaširević M. *Verkehrsverletzungen bei Haemophiliepatienten*. Beitrage zur Orthopadie und Traumatologie. GE ISSN 0005-8149, 1985; 32(11): 569.

1986

203. Bumbaširević Ž. *Changements radiographiques osteoarticulaires chez les lutteurs: etude comparative*. Resumes de XIX semaine medicale balkanique. Belgrade, 1986, Vol. 1, str. 403.
204. Dulić S., Dulić B., Bumbaširević Ž. *Computed tomography of the hip*. Resumes de XIX semaine medicale balkanique. Belgrade, 1986, Vol. 2, str. 401.
205. Dekleva N., Beleslin B., Bumbaširević Ž. *Elektrostimulacija dugih kostiju u pseudoartrotičnim stanjima*. Zbornik radova IX kongresa JUOT-a. Novi Sad, 1986, str. 99.

206. Bumbaširević Ž. *History and problems of orthopaedic surgery in Yugoslavia*. Abstract book of the Yugoslav–Hungarian orthopaedic symposium. Budapest, 1986.
207. Stevanović M., Buždon P., Bumbaširević Ž. *Rekonstrukcija palca korišćenjem slobodnog wrap-around režnja*. Zbornik radova IX kongresa JUOT-a. Novi Sad, 1986, str. 21.
208. Bumbaširević Ž., Sudić V., Dulić B. *Učestalost degenerativnih promena na kičmenom stubu u poljoprivrednika*. Poljoprivredni traumatizam: simpozijum, održan od 19. do 21. dec. 1983. godine / urednik Ž. Bumbaširević. Beograd: SANU, 1986, str. VIII, 97–101 (Naučni skupovi /SANU; knj. 31. Odeljenje medicinskih nauka, knj. 4).
209. Bumbaširević Ž. *Uticao vazdušnog pritiska povređenih na smanjenje morbiditeta i mortaliteta u uslovima masovnog ranjavanja*. Traumatologija u vanrednim uslovima: sastanak međuakademijskog odbora. Slovenj Gradec, novembar 1986.
210. Bumbaširević Ž. *The value of certain radiological signs in diagnosis of haemophilic arthropathy*, Abstracts/XXVI Congress of Polish Society of Orthopaedic Surgery and Traumatology. Szezecin 1986, Abst. B.
211. Bumbaširević Ž. *Značaj ukazivanja prve pomoći i transporta kod politraumatizovanih osoba*. Traumatologija u vanrednim uslovima: sastanak međuakademijskog odbora. Slovenj Gradec, novembar 1986.

1987

212. Bumbaširević Ž. *Đorđe Milošević: (necrologue)*, Revue de chirurgie orthopedique et reparatrice de l'appareil moteur. FR ISSN 0035-1067.7(1987) 586.
213. Bumbaširević Ž. *East and West Combined Orthopaedic Meeting*, Newsletter/SICOT.5 (1987) 6.
214. Bumbaširević Ž. (prikaz) *Eksperimentalna hirurgija kolena u psa* (Ž. Mikić, G. Ercegan...; izdanje Društva lekara Vojvodine). Srpski arhiv za celokupno lekarstvo, ISSN 0370-8179, 1987; 115: 1226.
215. Bumbaširević Ž. *Medicinske nauke, Srpska akademija nauka i umetnosti: 1886–1986: (katalog izložbe)*. Beograd, SANU, 1987, str. 140–141 (Galerija SANU; 59).
216. Bumbaširević Ž. *Primena bioloških lekova kod reumatske bolesti staračkog doba*. Knjiga sažetaka sa IV jugoslovenskih reumatoloških dana. Zadar, 1987.
217. Bumbaširević Ž. *Professor dr Djordje Milosevic (1922–1987). In memoriam*. Newsletter SICOT, 5 (1987) 6.
218. Bumbaširević Ž., Bumbaširević M. *Radiological changes of cervical spine in wrestlers*. Abstracts of the XVII SICOT Congress. Munchen, 1987, Abst. 13.
219. Bumbaširević Ž. *Valeur de certain signes radiologique dans le diagnostic de l'arthropathe heomophilique*. Bollettino et Atti della Academia medica di Roma. 112 (1987–1988) 163–183.

1988

220. Dekleva N., Bumbaširević Ž., Manojlović N. (et all). *Magneobiological repair and precautions with side effects*. Transactions of the Eight annual meeting of the bioelectrical repairs and growth society. Washington, 1988, Vol. 8.

221. Majić V., Bumbaširević Ž., Dekleva N. *Nikola Tesla's inention applied to bone repair*. Abstracts of the East and West Combined Orthopaedic Meeting. Beograd, 1988, str. 70.
222. Bumbaširević Ž. *Posledice saobraćajnih udesa šestorice hemofiličara*. Saobraćajni traumatizam: knjiga sažetaka. Dubrovnik, 1988.
223. Dulić S., Dulić B., Bumbaširević Ž. *The value of computed tomography in low back pain syndrome*. Abstracts of the East and West Combined Orthopaedic Meeting. Beograd 1988, Abst. 12.4
224. Vojinović B., Bumbaširević Ž., Dević R. *Analiza saobraćajnog traumatizma na teritoriji grada Beograda u periodu od 1984. do 1988*. Zbornik radova III naučnog sastanka saobraćajne medicine. Beograd, 1988, str. 104–108.
225. Jovanović N., Vojinović B., Bumbaširević Ž. *Psihološka prevencija u saobraćaju*. Zbornik radova / III naučni sastanak saobraćajne medicine. Beograd, 1988, str. 18.

1989

226. Arnovljević B., Terzin A., Bumbaširević Ž. *Aktivnost i doprinos članova SANU u razvoju medicinske nauke*. Srpska akademija nauka i umetnosti i razvoj nauke i umetnosti u Srba, knj. 1, Prirodno-matematičke, tehničke i medicinske nauke. Beograd: SANU, 1989, str. 269–306. (Stogodišnja SANU 1886–1986; knj. 2).
227. Bumbaširević Ž. *In memoriam: Robert Merle d'Aubigne*. Acta ortopaedica Iugoslavica. ISSN0350-2309. 20 (1989), str. 89.
228. Bumbaširević Ž. *In memoriam: Rober Merl d'Obinje*. Politika, Beograd. ISSN 0350-4395. 86 (15. nov. 1989) 14.
229. Bumbaširević Ž. *Primarni maligni tumori*, Maligni tumori skeleta: bilansi i perspektive. Naučni skup, Beograd 13. dec. 1989/ organizator Ž. Bumbaširević i B. Radulović. Beograd: Medicinska akademija Srpskog lekarskog društva, 1989, str. 6–10.
230. Bumbaširević Ž. *Report from Belgrade: East and West Combined Orthopaedic Meeting*, Newsletter, SICOT. 8 (1989) 7–8.
231. Bumbaširević Ž. *Udeo i značaj francuskih đaka profesora Medicinskog fakulteta Univerziteta u Beogradu u prezentovanju i negovanju francuske medicine: rezultati i uspesi/Svečani skup povodom 200 godina Francuske revolucije*, Beograd, Sava centar. Beograd, 1989, Abst. 1.

1990

232. Bumbaširević Ž., Baklaja R., Dulić B. *Haemophilic arthropathies and von Willenbrand's disease Precis scientifique*. XVIII Congres International SICOT. Montreal, 1990, Abst. P-19, 455.
233. Bumbaširević Ž., Vojinović B., Jovanović N. *Psihološki aspekt povređenih u saobraćajnim udesima*. Abstracts sa 10. kongresa ortopedskih hirurga Jugoslavije. Zagreb, 1990, Abst. 339.
234. Bumbaširević Ž., Sudić V. *Traffic injuries in patients suffering from haemophilia*. Abstracts of the Czechoslovak Congress of Orthoedics and VIth meeting of World Federation of Spine Surgeons and Spondylatrits. Brno, 1990, str. 53.

235. Bumbaširević Ž. *Usporedna radiografska i histopatološka studija lumbalnog dela kičmenog stuba*. Glas/SANU, Odeljenje medicinskih nauka, ISSN 0371-4039. 357: 38 (1990) 71–78, sl. 16. Saopštenje u Odeljenju medicinskih nauka SANU povodom izbora za dopisnog člana.

1991

236. Bumbaširević Ž., Sudić V. *Reliable radiological signs of haemophilic arthropathies* Abstract book /2nd East and West combined orthopaedic meeting under the auspice of SICOT. Budapest, 1991, Abst. 43, poster 6.

1992

237. Dekleva N., Beleslin B., Bumbaširević Ž. *Elektrostimulacija dugih kostiju u pseudoartrotičnim stanjima*. Ortopedska hirurgija juče i danas. Zbornik radova sa naučnog skupa održanog 23. maja 1986. Povodom 80 godina ortopedске hirurgije u Srbiji. Beograd, SANU, 1992, str. 13–20. Naučni skupovi /SANU; knj. 67. Odeljenje medicinskih nauka; knj. 7.
238. Bumbaširević Ž. *Osamdeset godina ortopedске hirurgije u Srbiji*. Ortopedska hirurgija juče i danas. Zbornik radova sa naučnog skupa održanog 23. maja 1986. Povodom 80 godina ortopedске hirurgije u Srbiji. Beograd: SANU, 1992, str. 1–12. Naučni skupovi/SANU; knj. 67. Odeljenje medicinskih nauka; knj. 7.

1993

239. Bumbaširević Ž., Sudić V., Dulić B. *Radiological differential diagnosis between haemophilic arthropathy and osteoarthritis*. Abstracts of the 19th SICOT World Congress. Seoul, 1993. Vol. 1, Abst. 813, P2 414 (P-19) 455.
240. Bumbaširević Ž. *Značaj i rezultati Terminološkog seminara Medicinskog fakulteta u Beogradu (1920. g.)* Sto godina leksikografskog rada u SANU, Beograd: SANU; Institut za srpski jezik SANU, 1993, str. 163–164.

1994

241. Bumbaširević Ž. *In memoriam: Giogrio Monticelli*. Srpski arhiv za celokupno lekarstvo, ISSN 0370-8179, 1994; 112 (9–10): 308.
242. Šulović V., Bumbaširević Ž. *Uticao sankcija na zdravstveno stanje stanovništva Republike Srbije*. Sankcije: uzroci, legitimitet, legalitet i posledice. Zbornik radova sa okruglog stola održanog 14. i 15. juna 1994. godine. Beograd: SANU, 1994, str. 171–180. (Naučni skupovi /SANU; knj. 76, Odeljenje medicinskih nauka; knj. 15).

1995

243. Šulović V., Bumbaširević Ž. *The effects of sanctions on public health in Republic of Serbia*. Sanctions, causes, legitimacy and effects. Belgrade: Serbian academy of sciences and arts, 1995, str. 147–155. Scientific conferences. Serbian academy of sciences and arts; Vol. 79. Department of social sciences; Vol. 16.

ЛИТЕРАТУРА

1. Билтен универзитета бр: 77/1951.
2. Билтен универзитета бр: 146/1959.
3. Билтен универзитета бр: 473/1964.
4. Билтен универзитета бр: 494/1964.
5. Билтен универзитета бр: 774/1969.
6. Живојин Бумбаширевић, дописни члан. Годишњак Српске академије наука и уметности, 1985: 345–362.
7. Живојин Бумбаширевић, редовни члан. Годишњак Српске академије наука и уметности, 1996: 457–464.
8. Радоје Чоловић. *Живојин Бумбаширевић (1920–2008). Некролог*. Годишњак Српске академије наука и уметности, 2009: 547–551.
9. Милановић Т. *Бумбаширевић Живојин*. Биографски лексикон, Познати српски лекари. Београд–Торонто, 2005: 112.
10. Радоје Чоловић. *Живојин (Војислав) Бумбаширевић*. Медицинска академија Српског лекарског друштва, биографије чланова. Београд, 1996: 27.
11. Александар Лешић. *Проф. Живојин Бумбаширевић, академик САНУ*. У књизи: *Наставници Медицинског факултета у Београду*, књига III (уредник Р. Чоловић), Медицински факултет, Београд, 2006: 131–133.
12. Бумбаширевић Живојин. У књизи: *Ко је ко у Србији 96*. Интелектуална, уметничка, политичка, финансијска, војна, спортска елита Србије. Библиофон – who's who. Београд, 1996: 67–68.
13. Бумбаширевић М., Лешић А. *Лекари утемељивачи ортопедске хирургије у Србији*. Српски архив за целокупно лекарство, 2004; 132: 198–203.
14. Пејовић Т. *Моје успомене и доживљаји 1892–1919*. Прва књига. Београд, 1978: 49, 63, 68.
15. Архива породице Бумбаширевић.

ŽIVOJIN BUMBAŠIREVIĆ

(1920–2008)

Živojin Bumbaširević was born on July 26th, 1920, in Kruševac. He enrolled at the School of Medicine in Belgrade in 1938. The war interrupted his studies, so he worked as a medic instead. He continued the studies after the war and graduated in 1948.

After completing his internship, he was relocated to the Orthopaedic Trauma Clinic and in 1950 he commenced his specialisation studies. He passed the Specialty Certificate Examinations (SCE) in 1955 with flying colours. In 1956, he was appointed the head of the department, between 1961 and 1971 he was assistant director, and between 1971 and 1980 the Director of the Clinic. Even after retiring in 1985, he continued working as a consultant at the Outpatient Department of the Clinic for several years.

Dr Bumbaširević attended several professional training courses at orthopaedic and trauma clinics in Paris and Bordeaux.

In 1952, he was elected as an assistant at the School of Medicine. In 1959 his habilitation internship was recognised so he was elected as a docent, and in 1969 he became a professor. He obtained his PhD in 1975, and in 1976 he was promoted to Full Professor.

He taught orthopaedic and trauma surgery to physicians on specialist courses. Between 1980 and 1985, he was the Director of Postgraduate Studies in orthopaedics and traumatology. In 1964, he became a member and, in 1969, he presided over the speciality certificate examinations board for the candidates taking their SCEs in orthopaedic and trauma surgery. He was also a member of equivalent boards at Schools of Medicine in Novi Sad and Niš. Between 1967 and 1986, he was on the examination board for candidates taking exams in general and orthopaedic surgery at the Military Medical Academy (VMA). He was elected as a corresponding member of the Serbian Academy of Sciences and Arts (SANU) in 1983, and its full member in 1994.

Academician Bumbaširević wrote two chapters for the textbook *Surgery*, edited by S. Petković and S. Bukurov, and one chapter for the monograph *Diabetes mellitus*, edited by D. Đurić (1982).

He lectured a lot, by invitation, at national scientific gatherings and international congresses and symposia. He chaired sessions of the World Association of Orthopaedic Surgeons and Traumatologists (SIKOT) and many other congresses of national orthopaedic and trauma associations. His papers were cited in Campbell's leading orthopaedic textbook *Operative Orthopaedics-Surgical Techniques*. Academician Bumbaširević was the head of several scientific research projects financed by the Government of the Republic of

Serbia, the SANU and the city of Belgrade. He mentored 29 candidates for doctoral and master's degrees and was on the evaluation committee for the defence of 59 masters theses and doctoral dissertations at the schools of medicine in Belgrade, Novi Sad, Niš and Skopje, as well as at the Military Medical Academy in Belgrade.

For a long time, he was a board member of the *Serbian Archives of Medicine, Acta Orthopaedica Iugoslavica, Acta Biologiae et Medicinae Experimentalis*. Since 1978, he was a member of the editorial board of the periodical *Revue de Chirurgie Orthopédique et Réparatrice de L'appareil Moteur* (Masson Paris); an external editor of the periodical *Beitrag zur Orthopaedie und Traumatologie* and *Orthopedia y Traumatologia (Harkov)*, formerly a prominent USSR journal but now Ukrainian, since 1993.

Bumbaširević organised many scientific gatherings and congresses. The biggest was *The East and West Combined Meeting*, the world congress of orthopaedic and trauma surgeons, held in Belgrade in 1988.

On the occasion of the celebrations of the 200th Anniversary of French Revolution in 1989, he organized a meeting of Serbian and French orthopaedic surgeons in Belgrade.

He was a member of three sections of the Serbian Medical Society (SMS), the Yugoslav Association of Surgeons, the Yugoslav Association of Orthopaedic and Trauma Surgeons, a full member of the Medical Academy of the Serbian Medical Society, and a full and honorary member of orthopaedic and trauma associations in several countries.

He was also a long-standing member of the Board of Directors of the Society for Cultural Cooperation between France and Yugoslavia and, since 1993, an honorary member of its Presidency.

He received many honours from the SMS, schools of medicine in Belgrade, Zagreb and Niš, a Silver and Gold Tree diploma from JUOT (the Orthopaedic Trauma Association of Yugoslavia), various diplomas from the JUOT, the Association of Medical Societies of Yugoslavia, the City of Belgrade, SIKOT, University of Brno (Universitas Purkiniana), the Priorov Medal from the USSR Central Orthopaedic and Trauma Institute, a medal and diploma from the Medical Academy in Roma. He was also the recipient of the July 7th Award, Order of Labour with Golden Wreath, Order of Merits for the People with Silver Rays, the Knight of the Legion of Honour Medal, etc. He was a member of the Crown Council since its foundation.

Professional and scientific contribution by academician Živojin Bumbaširević presents a mixture of clinical and surgical practices and scientific papers that resulted from many years of dedicated work. He was one of the first orthopaedic surgeons in the country who applied a serious scientific approach to the treatment of synovial joint traumas, spinal cord injuries, haemophilic

arthropathy, and bone tumours. Each of these areas benefited greatly from his expertise. He was the first national author whose tumour treatment technique is quoted in *Campbell's Operative Orthopaedics*, the "Bible" of orthopaedic surgeons.

Prof. Bumbaširević understood the impact of trauma on synovial joints, the consequences and treatment methods. In his paper from 1953, he gave a detailed clinical and statistical work situation report at the Orthopaedic Trauma Clinic for the period between 1947 and 1950. This was the first time that a systematic description of epidemiology and management of limb injuries was provided in former Yugoslavia. For over 50 years and with a great commitment, Bumbaširević studied trauma injuries, especially those sustained in traffic accidents, through clinical and scientific work, research projects and scientific publications. In the early 1950s, he recognized the importance of understanding road traffic traumas and polytraumas from surgical as well as psychological points of view, and the propensity to cause accidents, which was labelled as such much later and the term *accident prone persons* introduced.

Bumbaširević noticed the problem of femoral neck fracture in the early 1950s when he published a study of 81 patients treated with compression osteosynthesis, reporting only 4 fatalities – an impressive result even by today's standards. The work of prof. Bumbaširević, including his own observations regarding the treatment of femoral neck fractures with hip (Austin Moore) prosthesis and transtrochanteric fractures, was a pioneering undertaking. Prof. Bumbaširević was one of the few authors who, in 1965, published papers on injuries and fractures of amputees. He also described radiographic signs of bone healing after injuries sustained by athletes, wrestlers and height jumpers, the area not sufficiently researched up until then, for which he won acclaim, and still does nowadays, and whose results are acknowledged through work of many of today's orthopaedists.

Prof. Bumbaširević was particularly interested in spinal injuries. Together with engineers from the Faculty of Electrical Engineering and the Serbian Academy of Sciences and Arts, he demonstrated treatment of paralysed patients with exoskeletons. The latest model of the exoskeleton (Phoenix) weighs only 12 kilograms and has clinical applications, which proves that this was not a utopian idea.

Prof. Bumbaširević was one of our first scientists to describe hyperextension injuries of the spine while studying cases of his patients in 1964, at the time when there was very little knowledge of such conditions. In 1962, he described the successful operative treatment of unstable spinal fractures, which represented a pioneering work in spinal surgery of that time. He published the results of the treatment of, and prognosis for, 225 patients with spinal cord injuries in his paper entitled *Analysis of the neurological results*

in 225 cases of traumatic tetraplegia and paraplegia (Analyse des résultats neurologiques chez 225 cas de paraplégie et tétraplégie traumatique) published in the *Revue de Chirurgie Orthopédique*.

Another research area to which Prof. Bumbaširević contributed greatly was haemophilic arthropathy. In 1961, he gave a precise description of the clinical and radiological picture of haemophilia and haemophilic arthropathy. However, bone tumours were the largest and perhaps the most important area which prof. Bumbaširević researched throughout his career. It was an area of special significance at the time, bearing in mind that bone tumours are difficult to diagnose and treat which is a challenge even today, in the era of modern technologies. In the 1950s, it was a ground-breaking mission.

The greatest tribute to his understanding of bone tumour pathology is the fact that he is quoted in the most important textbook for orthopaedic surgeons *Campbell's Operative Orthopaedics* (1990). In 1955 already, he described a case of the chondrosarcoma of the scapula in the *Serbian Archives* while in 1957 he produced the first outline of the tumour registry in former Yugoslavia, emphasizing the importance of a comprehensive overview of this issue, and not simply observations regarding the treatment of only one isolated case. He also explained the treatment of malignant tumours of the humeroscapular areas and preservation of upper limb function following radical removals of a tumour. This kind of approach to the preservation of extremities in orthopaedic oncology was publicised 20 years after the publication of the text *Limb Salvage Procedures*. In the treatment of osteoclasts, surgeons applied radical resection – a modern form of treatment of tumours – repairing bone defect by inserting a bone plug or by endoprosthetic replacement while localising tumour in the proximity of the femur. They indicate that no clinical diagnosis can be made on the basis of clinical and radiological images (a widely spread notion at the time), and stipulate that a tumour biopsy is required prior to the treatment. A large study of 75 patients at the Orthopaedic Trauma Clinic, during the period 1950–1955 and 1961–1970, presented the achieved results and the guidelines for the treatment of bone tumours.

Prof. Bumbaširević also described osteoid osteomas, benign types of a tumour, and gave a detailed description of the tumour localisation, age and the clinical picture of the patients, a precise radiological description by which this entity is characterised. In an article published in 1968, six patients diagnosed with eosinophilic granuloma were described, as well as different localisations of granuloma and pathohistological verifications of their clinical diagnosis. Solitary xanthomatous tumours were also explicated. Tumour resection treatment was described in the articles *Diaphyseal Epiphyseal Resection in Bone Tumours of the Knee*, and in *Résection en bloc et reconstruction dans le cas de la tumeur des cellules géantes – grade II*, in 1977.

He also introduced computers and ultraviolet light in orthopaedic surgery and arteriography in bone tumour diagnosis; novel diagnostic and treatment methods in those days.

In 1958, Prof. Bumbaširević established a bone marrow bank for compensation of bone defects, described fractures and changes in epileptic patients, and the use of electromagnetic fields in the treatment of fractures and stimulation of bone growth.